

БАЊАЛУЧКЕ НОВИНЕ

ОРГАН СОЦИЈАЛИСТИЧКОГ САВЕЗА РАДНОГ НАРОДА - Б. ЛУКА

Год. I - Број 23

Бања Лука, 29 јануар 1954.

Примјерак дин. 10

Нови прописи немају за циљ снижење зарада

Pri primjeni novih propisa za usavršavanje privrednog sistema u kolektivima se pojavilo mišljenje da se snižuju dosadašnje plate, čemu u svakom slučaju nema osnova. Naročito su neke kolektivne zbulili prosjeci obračunskog fonda plata iz Odluke o primjeni planskih instrumenata za 1954 godinu. Opšte je mišljenje kod naših radnika s obzirom na dosadašnju praksu, da je tarifni stav njihova maksimalna zarada, a ako što bude iz viška platnog fonda — dobro će doći.

Drugo, tarifni stavovi koji su predviđeni po tarifnom pravilniku, često put kod nekih kolektiva smatrani su za obavezu koju im privredna organizacija mora dati bez obzira na poslovni uspjeh. Ni jednog primjera nije bilo da su preduzeća u svojim tarifnim pravilnicima polazila od garantovanog dijela po Uredbi o društvenom platu, a svu ostalu razliku platnog fonda da su dijelila prema ostvarenju i učesću radnika u proizvodnji. Sada, po novim instrumentima, određeni prosjek je ujedno i garantovan, i ukoliko ga privredna organizacija ne uspije u izvjesnom vremenskom razdoblju ostvariti, banka mora dati kredit kao i Gradski, odnosno Sreski narodni odbor garanciju. Na objavljeni Uredbu po kojoj su sva preduzeća svrstana u grupe i određen prosječni fond plata, mnoga preduzeća daju opravdane primjedbe na nizak prosjek platnog fonda. Zna se da sindikati daju novi prijedlog za nove grupe i nove prosjeke. Sindikati se pri izradi prijedloga neće držati sadašnjih osam grupa, nego će ih ukoliko to bude potrebno biti i petnaest. Vjerujem da će se opravdane primjedbe pojedinih kolektiva novim prijedlozima uzeti u obzir, inače ponovno rad na već učinjenom poslije ne bi imao svoje svrhe.

Sada se postavlja drugo pitanje. Po Uredbi o platama radnika i službenika privrednih organizacija, član 53 predviđio je da sve privredne organizacije moraju izraditi tarifne pravilnike u roku od dva mjeseca po stupanju na snagu Uredbe, tj. do kraja februara. A usvajanje primjedbi na postojeće grupe sigurno neće uslijediti prije mjeseca marta. Kako raditi tarifne pravilnike kada se ne zna kakav će biti konačan prosjek platnog fonda za pojedine privredne grane (organizacije).

Mjere koje su poduzeli sindikati ne treba da zbuljuju privredne organizacije. Tarifni pravilnici se mogu i treba ih raditi bez obzira na izmjene koje će sigurno uslijediti po novim prijedlozima, jer su u članu 49 iste Uredbe predviđene i kaznene sankcije za one privredne organizacije koje tarifni pravilnik ne izrade na vrijeme. Tarifnim pravilnikom treba odrediti pravilnu razliku nagrade između radnih mjesta i pojedinih radnika, a ukoliko dođe do povišenja ili sniženja po usvojenim novim prijedlozima, to ni u kom slučaju neće uticati da se u odgovarajućem prosjeku naknadno povise ili snize postojeći tarifni stavovi. Pri izradi tarifnih pravilnika naročito je važno odvojeno iskazati dodatak na pojedinih radnim mjestima za posebne uslove rada, koji su dosada mnoga preduzeća iskazivala u povećanom tarifnom stavu, iz čega se nije mogla pratiti opravdanost

ili neopravdanost dodatka na takvim radnim mjestima.

I po novim prijedlozima vjerovatno će doći do sniženja prosjeka platnog fonda kod onih preduzeća koja su po ranijim propisima neopravdano imali višak neoporezovani prosjek platnog fonda. No, ne treba očekivati od novih prijedloga da će obračunski fond plata biti onoliko koliki je bio po ranijim propisima. Čitav naš privredni sistem zasniva se na poticanju inicijative i zalaganja radnih kolektiva u pravcu povećanja produktivnosti rada i većih ušteda. Zbog toga je i predviđeno da se plate radnika ostvaruju, pored ostvarenog obračunskog prosjeka platnog fonda i iz razlike dobiti tj. iz ostvarenog platnog fonda koji će se normalnim zalaganjem kolektiva moći ostvariti, te s tim postići visinu plata iz prošle godine pa i više, naravno pod uslovom da Gradski odnosno Sreski narodni odbor kod određivanja svoga procenta poraza na dobit omogući odgovarajuću isplatu.

Ovdje će doći do punog izražaja Vijeća proizvođača koja treba da vode računa o svakom privrednom preduzeću napose, kako bi omogućila njihovim radnicima opravdane, odnosno onemogućili neopravdane zarade. Sindikalne organizacije imaju vrlo važnu ulogu da objasne privredne mjere, a naročito platni sistem, i to ne sa pozicija samo svog kolektiva, nego sa pozicija interesa naše radničke klase kao cijeline. One ubuduće moraju posvetiti naročitu pažnju baš tarifnoj politici, koja kod nas predstavlja još veliki problem, naročito kada se tome dodaju nekristalizirani pojmovi o kvalifikacijama.

Sve sindikalne organizacije pa i organi upravljanja upućuju se na redovno praćenje organa C. S. V. «KAD» koji se uglavnom bavi objavljenjem novih grupa iz našeg privrednog sistema i u kojem će naći odgovor na mnoga nejasna pitanja.

Simo Tadić

ODJEK III PLENUMA CK SAVEZA KOMUNISTA

Jednodušnost organizacija Saveza komunista o osudi frakcionaških pokušaja Đilasa

U utorak, 26 ovog mjeseca u Mrkonjiću je održan sastanak Sreskog komiteta Saveza komunista sa članovima opštinskih komiteta na kome je raspravljano o pojedinačnim slučajevima pometnje koju su izazvali članci Milovana Đilasa. U diskusiji u kojoj je učestvovao veći broj članova, istaknuto je uglavnom da su se oko Đilasovih postavki okupljali neki malogradanski elementi, od kojih su neprijateljski elementi počeli dizati glavu, nadajući se da je došlo vrijeme da se likvidiranjem Saveza komunista izravnavaju sa progresivnim snagama u zemlji. Međutim, izuzev nekolicine njih, Đilasovi članci nisu naišli ni na kakvu širu opdrsku.

O Đilasovom skretanju i posljedicama izazvanim njegovim člancima i likvidatorskim stavovima u njima, govorio je drug Ilija Došen, član CK Saveza komunista Bosne i Hercegovine i Ilija Todić, sekretar Sreskog komiteta. Sastanak je jednodušno pozdravio odluku Trećeg plenuma CK o osudi likvidatorskih postavki Milovana Đilasa. Odlučeno je takođe, da se u svim osnovnim organizacijama Saveza komunista održi više sastanaka na kojima će se proučavati materijali sa Trećeg plenuma. Pored toga zaključeno je da ma-

terijale takođe treba pretrasti i sa članovima Socijalističkog saveza.

Sa sastanka je upućeno pozdravno pismo Centralnom komitetu u kome se između ostalog pozdravlja pravilan i jedinstven stav Centralnog komiteta o osudi frakcionaške i frakcionarske politike Milovana Đilasa.

U Prnjavoru

Prošireni plenum Sreskog komiteta Saveza komunista održan je u Prnjavoru. Plenumu su prisustvovali sekretari i članovi opštinskih komiteta i sekretari svih osnovnih organizacija Saveza komunista. Plenum je osudio štetotvorni rad Milovana Đilasa koji je bio usmjeren na razbijanje idejnog i političkog jedinstva Saveza komunista. Jednoglasno je odobren stav i pozdravljena odluka Trećeg plenuma CK SKJ o razbijanju Milovana Đilasa. Plenum je donio zaključak da se priđe sistematskoj razradi materijala sa Trećeg plenuma CK SKJ. Upućeno je pismo CK SKJ u kome se zahtijeva da se ispita oržanje na Plenumu Vladimira Dedijera i Mitre Mitrović i da se sa tim upozna članstvo Saveza komunista.

Пленум Савеза РВИ у Прњавору

Ових дана одржан је Трећи редовни пленум Среског одбора Ратних војних инвалида у Прњавору. На пленуму су били присутни сви руководиоци општинских организација Савеза ратних војних инвалида. Пленум је разматрао рад организација на терену и кроз дискусију чланова констатовано је да има организација које се истичу у раду, као и оних које слабо раде по својим задацима. Пленум је констатовано да је једна од најбољих организација на подручју среза, општинска организација инвалида у Лишњи.

На пленуму је било ријечи и о дједи палих бораца. Стављено је у дужност организацији на терену као целини да поведе што већу бригу о раду и животу ратне сирочади, као и да се стално интересује о њиховом школовању, владању, одијевању итд., као и о односу старатеља према њима.

Такође је дискутовано и о снабдевању инвалида ортопедским помагалима. Констатовано је да су скоро сви они којима су она потребна, углавном снабђени, изузев потребног броја шипела које се споро шаљу.

Pogled na dio puta prema Mrkonjić Gradu

Jednodušna osuda Đilasovih shvatanja i namjera

na proširenom sastanku Sreskog i Gradskog komiteta Saveza komunista u Banjoj Luci

U subotu, u Domu kulture, održan je prošireni sastanak Sreskog i Gradskog komiteta Saveza komunista Banje Luke. Sastanku su prisustvovali sekretari opštinskih komiteta i gradskih osnovnih organizacija. U početku je drug Miroslav Kapor kratko izvjestio o sastanku sekretara koji je nedavno održan u Centralnom komitetu u Sarajevu, pa je zatim u nekoliko poteza rezimirao diskusiju koja se u Banjoj Luci vodila o Đilasovim člancima prije i poslije Trećeg plenuma Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije.

Ljudi sa postavljali mnoga pitanja, rekao je između ostalog drug Kapor, neke stvari nisu shvatili ili se sa njima nisu slagali, ali su se do III plenuma držali rezervisano, s obzirom da je članke u «Borbi» pisao član Izvršnog komiteta. Bilo je diskusija u užim krugovima, ali se ona nije vodila po teoretskim koliko po konkretnim i praktičnim pitanjima. Tek iz referata drugo Kardelja vidjelo se da se radi o mnogo dubljim stvarima, da se Milovan Đilas ideološki potpuno odvojio od Centralnog komiteta, sa ciljem da stvori svoju frakciju protiv Saveza komunista.

Jasno je svima da je Treći plenum i ovoga puta pokazao kakva snaga leži u Savezu komunista i da je naša organizacija sposobna da se izbori protiv svih zastranjivanja, pa kakva god ona bila. Uz Đilasa se odmah svrstala i vezala sva malogradanska stihija, razni nezadovoljnici, a sve smišljeno i sračunato na stvaranje frakcija i razbijanje jedinstva naroda.

Na kraju je drug Kapor rekao da je bilo ljudi koji su na ovaj ili onaj način nasjeli Đilasovoj koncepciji. Na nama je da vodimo borbu protiv ideja Milovana Đilasa, da ocijenimo pobude onih koji su agitovali i proturali teze Milovana Đilasa pa prema tome da poduzmemo i mjere ako bi nešto radio iz ideoloških i klasnih pobuda, a onda to treba analizirati i zauzeti energičan stav. Temeljito raditi na proučavanju materijala III plenuma u organizacijama SK i drugih, znači raditi na učvršćavanju organizacija, išćenju tuđih elemenata i neprijateljskih shvatanja iz naših redova.

U diskusiji su potom uzeli učesće drugovi Slobodan Erceg, Stojan Malčić, Branko Šumčić, Irfan Karabegović, Marko Zec i drugi. Pobjeđujući i osuđujući Đilasove stavove i koncepcije, diskutirali su izvlačili i bogate zaključke za dalji rad i jačanje Saveza komunista, jačanje uloge radničke klase u našem političkom i društvenom životu. Skoro svi diskutanti podvukli su da u našim osnovnim organizacijama treba veću pažnju obratiti idejnom i političkom uzdizanju članstva, jer će borba za ostvarenje odluka VI Kongresa samo onda biti potpuna i plodonosna.

Dalje je podvučeno da slučaj Milovana Đilasa ne smije da nas omčme u daljem razvijanju socijalističkih demokratskih odnosa. Koisticei postojeće demokratske institucije treba se boriti za njihovo dalje usavršavanje. Rečeno je, isto tako, da u gradskim organizacijama Saveza komunista ima malogradanskih kolebljivaca, ljudi anarhističkih shvatanja, karijerizma i birokratskih tendencija, i da protiv svega toga valja povesti odlučnu borbu.

Mnogi diskutanti koji su, proučavajući materijale sa Trećeg plenuma CK došli do prave slike o vrijednosti Đilasovih shvatanja, iznijeli su niz primjera na kojima se vidi sva bijeda njegove besprincipijelnosti, revizionizam najgore vrste, čista kontrarevolucija. Đilas negira svjesnu akciju organizovanih ljudi u borbi za socijalizam. Ko je, onda, dosad bio organizator naših pobjeda i uspjeha, ko je bio i ostao nosilac borbe protiv birokratskih tendencija, ako to nisu komunisti? On ih, međutim, šalje u debatare klubove, rastura organizacije i sve — čitav društveni i politički život zemlje — prepušta stihiji.

Na sastanku je odlučeno da se materijali sa Trećeg plenuma počnu proučavati na sastancima osnovnih organizacija Saveza komunista, a taj rad pomoći će i članovi komiteta. Data je sugestija društvenim organizacijama, naročito prosvjetnim i kulturnim radnicima, da sa svoje srtane, takođe organizuju diskusiju na bazi ovih materijala.

AKTUELNA PITANJA GRADA

O novoj stanarini u Banjoj Luci

KOLIKO ĆE SE POVISITI STANARINA PRILIKOM DONOŠENJA NOVE STAMBENE TARIFE?

Otkako je Savezno izvršno vijeće donijelo Uredbu o upravljanju stambenim zgradama koja je stupila na snagu 26. prošlog mjeseca, stvorilo se veliko interesovanje među građanima o načinu upravljanja stambenim zgradama. Ova Uredba u Banjoj Luci objašnjava se sada na konferencijama osnovnih organizacija Socijalističkog saveza i u kolektivima. Pored učešća na konferencijama, većina zainteresovanih građana postavljaju i razna konkretna pitanja o načinu sprovođenja, odnosno primjenjivosti ove Uredbe.

Prema propisima Uredbe, zgrade u privatnoj svojini sa više od dva stana uključuju se u stambenu zajednicu. Ovim zgradama upravljaju kućni savjeti i stambene zajednice. Uprava stambene zajednice između ostalog, sklapa ugovore o korištenju stana i stara se o njihovom izvršenju, naplaćuje stanarinu i izdaje priznanice o naplati.

Stanarina služi samo za podmirjenje troškova upravljanja i održavanja stambene zgrade i za amortizaciju. Stanarina se plaća po stambenoj tarifi koju propisuje Narodni odbor grada za područje Banja Luke. Za sada Narodni odbor još nije propisao tarifu, a kada je propiše, nju treba da potvrdi Republičko izvršno vijeće.

Pri propisivanju stambene tarife Narodni odbor grada dužan je da vodi računa o tome da ukupan iznos stanarine na području grada, izračunat po stambenoj tarifi, bude za 50% veći od ukupnog iznosa postojeće stanarine. Prema tome, da bi se propisala stambena tarifa, potrebno je prethodno ustanoviti iznos postojeće stanarine i ukupnu površinu stambenog fonda po kategorijama stanova, kako bi se na taj način ustanovilo koliko se stanarina plaća po 1 m² u pojedinim kategorijama stanova i koliko je prosjek postojeće stanarine po kategorijama I u cjelini za 1 m², kako bi se ta stanarina povećala za 50% i dobila cijena po 1 m² za pojedine kategorije koju Narodni odbor propisuje stambenom tarifom.

Prema stanju iz 1950. godine (tj. od prije 1. septembra 1952. godine) kada je stanarina povišena za 100 posto, u Banjoj Luci su sve stambene zgrade podijeljene u 6, odnosno u 5 kategorija, s obzirom da do 1950. godine nije bilo ni jedne stambene zgrade u prvoj kategoriji.

Evo kako je izgledalo kretanje stanarine po kategorijama prije i poslije 1. novembra 1952. godine:

Kategorija	Stambena površina u m ²	Ukupan iznos stanarina 1950. god. Din	Iznos stanarina za m ² prije 1-XI-52	Poslije 1-XI-52
II	2.964	14.050.—	4.74.—	9.48.—
III	41.711	211.000.—	5.05.—	10.10.—
IV	116.224	491.000.—	4.23.—	8.45.—
V	102.305	403.850.—	3.94.—	7.88.—
VI	36.975	159.000.—	4.30.—	8.60.—

Iz ovog se vidi da je na primjer bila veća stanarina po 1 m² u III nego u II kategoriji ili u VI kategoriji od stanova u V kategoriji. Ako se uzme da su današnje stanarine izjednačene sa stanarinama od 1. septembra 1939. godine, tj. sa predratnim, jasno se može uočiti da je ta nesrazmjera ostatak kapitalističkih odnosa kada su radnici i siromašni građani stanovali u lošijim stanovima i plaćali veću stanarinu od onih koji su stanovali u boljim stanovima.

Prema iznesenim podacima izlazi da je prosjek stanarine danas 8,90.— dinara po 1 m², izuzev stanova koji su sagrađeni poslije 1950. godine. Ako se ovaj prosjek poveća za 50%, izlazi da novi prosjek u stambenoj tarifi treba da bude 13,35.— dinara za 1 m² raspoređen na pojedine kategorije, tako da se i ukupna stanarina povećava za 50% od postojeće na području grada.

Ukupna stanarina poslije 1. novembra 1952. godine za stambene zgrade izuzev onih koje su građene poslije 1950. godine iznosi 2.559.000 dinara, a povećana za 50% iznosiće 3.838.500 dinara. Ako se ovako povećana stanarina podijeli na 5 kategorija, izlazi da bi stanarina trebalo da iznosi po pojedinim kategorijama za 1 m² i to:

II kategorija 19 dinara, III kategorija 16, IV kategorija 15, V kategorija 11 i VI kategorija 6 dinara. Zbir ovih kategorija iznosi 67, a podijeljeno na 5 kategorija iznosi prosjek 13,4.— dinara po 1 m² stambene površine. To znači ustvari da bi se postojeća stanarina u navedenim kategorijama povišala i to:

U II kategoriji za 100,42%, u III kategoriji za 58,41%, u IV kategoriji za 77,51% i u V kategoriji za 39,41%, a istovremeno smanjila u VI kategoriji za 33,07%.

Ako se želi više kategorija, na primjer 10, tada bi u tom slučaju cijena po 1 m² stambene površine mogla da izgleda ovako:

Kat.	Din.	Kat.	Din.
I	20.—	VI	13.—
II	19.—	VII	12.—
III	18.—	VIII	10.—
IV	17.—	IX	8.—
V	15.—	X	4.—

Prema ovom predlogu postojeće stanarine u IX i X kategoriji bi se prosječno smanjile za 33,07%, a povećale u VII i VIII kategoriji za 39,41%, u V i VI kategoriji za 77,51%, u III i IV kategoriji za 58,41% i u I i II kategoriji za oko 100,42%.

10%, a izuzetno i više ako privatni vlasnik nema drugih sredstava za održavanje) i dospjelih obaveza po zajmovima koji su zaključeni i utrošeni za obnavljanje, održavanje i podizanje zgrade, ukoliko povjerilac nije privatno lice na slijedeće fondove:

1) Amortizacioni fond koji služi za investiciono održavanje zgrade (velike i srednje opravke).

2) Fond za upravljanje zgradom koji služi za troškove uprave stambene zajednice, troškove za nastojnika zgrade, troškove čišćenja i održavanja zajedničkih prostorija i njihovog osvjjetljenja, zatim iznošenja sunceta, čišćenja dimnjaka, osiguranja zgrade od požara, održavanja kanalizacije i dr.

3) Fond za održavanje zgrade, koji služi za manje opravke prozurokovanе redovnom upotrebom stana i zajedničkih prostorija i uređaja zgrade, kao što su opravke instalacija i slično. S. V.

Dovršava se jedna od novih stambenih zgrada u centru

A sada nekoliko riječi o određivanju stanarine i po zonama. Zone se određuju prema udaljenosti stana od centra grada, kao i prema zdravstvenim uslovima i snabdjevenosti ulica komunalnim objektima.

Ako bi grad bio podijeljen na primjer u 4 zone, tada bi se spomenuti iznosi stanarine po 1 m² u svim kategorijama mogli povećati i to: u III zoni za 2%, u II zoni za 5% i u I zoni za 10%.

Za bašte, vrtove i parkove koji pripadaju pojedinim zgradama korisnici stanova plaćaće posebnu naknadu. Visinu ove naknade i njenu upotrebu propisaje takođe Narodni odbor grada.

Prihodi od stanarine raspodjeljuju se nakon podmirjenja dijela koji pripada vlasniku zgrade (do

TEŠKE POSLJEDIČE PIJANSTVA

NA SUZVIJAŃU OVOG ZLA POTREBNO JE DRUŠTVENO ANGAŽOVAŃE

Pojava pijančenja u našim selima, pa i u gradu ima ne samo teške posljedice po zdravlje onih koji prekomjerno uživaju u alkoholu, na materijalno i zdravstveno stanje i uopšte odnose u porodici, veći i druge, neposrednije i teže. Pijanstvo sa svim svojim negativnim posljedicama naročito se ispoljava uz ono staro, uobičajeno proslavljanje raznih svečana, slave i sl. Nije rijedak slučaj da se u tim pijančama mnoga prijateljstva raspiju, mnogi susjedi zavađe, da dolazi do tuča, nanosjenja ozljeda, a iskađa ni to nije dosta. U takvim slučajevima i pojedini, mogli bi se pomisliti, prosvježiti roditelji daju rakuju i druga alkoholna pića svojoj djeci i glupo se naslađuju u smijehu gostovima i postupcima koje djeca u pijanom stanju čine. Takvih slučajeva ima čak i u gradu Banjoj Luci. Tu ne samo da se od takvih nesavjesnih roditelja od djece prave predmeti za ličnu razonodu, već se ruši dječije —Teške posljedice pijanstva

zdravlje, a nije slučajno da se kod takve djece u njihovoj svijesti usauju rjave navike i umjesto poštovanja prema roditeljima, djeca osjećaju, makar i nedovoljno, odavratnost. Roditelji djeću na takav način umjesto pravilnog vaspitanja učavaju pušku i porocima, kao što su pijanstvo, pušenje, psovanje i slično.

Da li za društvo može biti šta dragocjenije od čovjeka, a posebno za naše društveno uređenje u kome se čine veliki napori da se za sadašnju i buduću generaciju obezbjedi što bolji život. Zar može u našoj društvenoj stvarnosti onda biti iшта teže i tako nepodnošljivo, kao što je uništenje ljudskih života? A onu veliku pedahu u kojoj nalaze smrt ve rijetki pojedinci izaziva bаш alkoholizam i stari — nazadni običaji pijančenja pri svakom slabu. Za nepunih mjesec dana uslijed pijanstva na raznim slavama i svadbama našlo je smrt samo na banjalučkoj srezu tri lica. (Uslijed tuče u Melini nanesene su teške tjelesne ozljede krajem decembra mjeseca jednom licu od kojih je u bolnici umro, u Krminama početkom januara mjeseca, a u Piskavici prije svega nekoliko dana — potpuno su usmrćena dva čovjeka). U toku posljednjih mjesec dana dogodila su se još dva ubistva, od kojih je jedno u Bos. Kobashu na srbачkom srezu, a drugo u okolini Kotor Variovi, gdje je pijanstvo takođe jedan od glavnih uzroka. Koliko je tjelesno povrijeđenih, bilo lakše ili teže u raznim tučama, o tome nije potrebno ni navoditi pojedine slučajeve jer je tih primjera bilo daleko više.

Iznesceni primjeri ubjedljivo pam govore da je već krajnje vrijeme da sve društvene organi-

Omladinske organizacije banjalučkog sreza pripremaju se za izbore pred svoj IV Kongres

Već nekoliko nedelja u organizacijama Narodne omladine traju pripreme za ovogodišnje omladinske izbore i IV Kongres Narodne omladine BiH. Da bi što spremnije izašli na izbore i spremni dočekali svoj kongres, omladinci i omladinke užurbano rade na sređivanju svojih organizacija. Sa velikim interesovanjem ističu svoje probleme, koje bi u vremenu priprema trebalo riješiti i na taj način pripreme učiniti stvaralачkim. Mnogi od njih pažljivo prate i organizuju diskusije o pitanjima koja bi se trebala staviti na dnevni red predstojećeg kongresa. Mnogobrojni sastanci i savjetovanja koji se ovih dana održavaju među omladinom najbolja su potvrda o njenoj spremnosti i želji da što šire razvije svoju predizbornu i pretkongresnu aktivnost. Tamo se, ne rijetko, čuju riječi »do izbora i kongresa treba riješiti pitanje izgradnje sportskog igrališta za našu omladinu, zašto kod nas nema tečajeva za poljoprivredno obrazovanje omladine, zašto ženska omladina na selu nije obuhvaćena u tečajevе zdravstvenog obrazovanja, ko treba da riješi hoće li naše selo podizati dom itd.« To se najbolje moglo vidjeti na sastancima omladinaca i starijih drugova u opštini Slatina, Zalužani, Ivanjska, Laktaši, Dobrnja i još nekim, gdje se aktivnost omladine znatno povećala.

Tako su mnoge organizacije uglavnom i shvatile svoje predizborne i pretkongresne obaveze. Međutim, ovdje je potrebno istaći da pored lijepih primjera u pripremanju za izbore i kongres, ima i slabosti. Neke organizacije i komiteti omladine sa velikim zakašnjenjem prilaze zadacima koji im se postavljaju u pripremanju za ove izbore. Opštinski komitet Narodne omladine Čelina tek prije nekoliko dana prvi put se sastao da diskutuje o predizbornim i pretkongresnim zadacima svoje opštine. Ne, malo bolje stanje je i u organizacijama Saračičke, Majdanske i Krupske opštine. Tamo omladina još nije dovoljno ni obavještena o svojim izborima i kongresu do kojih, kao i na drugim mjestima, treba mnogo šta da se učini. Tu su uglavnom podbacili opštinski komiteti Narodne omladine, koji nisu ozbiljno shvatili značaj ovogodišnjih izbora u Narodnoj omladini, a još manje značaj IV Kongresa Narodne omladine. U nekim organi-

zacijama se osjeća tendencija da sve predizborne pripreme svedu na čisto tehničke i samo neke sitne unutar organizacijske poslove. Negdje opet misle da je za pripreme izbora dovoljno održati samo jedan predizborni sastanak na kojem će iznijeti tko nije platio članarinu, ima li spisak članova i da se, pošto to završe, najavi dan izbora. To je ono staro formalističko prilazanje problemima i samo zadovoljavanje statutarne formalnosti. Ove i ovakve pojave su štetne, jer skreću pažnju omladine sa onih osnovnih i bitnih problema koji joj smetaju u svakidašnjem radu.

Zato je ovim organizacijama skrenuta pažnja na ove slabosti i ukazano im na pitanja, na koja treba da se orijentišu u predizbornoj i pretkongresnoj djelatnosti, kao što su da se vidi zašto je omladina nedovoljno aktivna u odnosu na rad zborova birača, zašto ne učestvuje u diskusijama na konferencijama SSRN, i zašto ne dolazi na njih, kako je učešće omladine u organima narodnog samoupravljanja, šta organizacije misle da poduzmu u vezi sa izgradnjom omladinskih domova na selima, kojih je mnogo bez njih, zatim pitanje odnosa prema omladini, pitanje domaćinskih tečajeva, tečajeva za zdravstveno i poljoprivredno vaspitanje omladine na selu.

Takve stvari treba da bude orijentacija organizacije i komiteta u predizbornim pripremanjima. Zar nije sada vrijeme da se u organizacijama omladine opštine Han Kola, Krupe na Vrbasu, Saračice i Dobrnje vidi zašto pored onake većeg interesovanja među omladinom za streljaštvo, smučanje, gimnastiku, odbojku i drugo nema ovih sekcija. Zašto tamo nema tamburaških društava, kad skoro svaki peti omladinac svira na tamburicu itd. I eto pored ovakvih i sličnih pitanja, neke organizacije i komiteti kao da bježe od njih, hvataju se za one sitne i tehničke probleme.

Kako izbori u organizacijama treba da se završe do konca mjeseca marta, to svaki aktiv i komitet omladine imaju vremena da se mnogo više i šire pozabave svojim osnovnim problemima. Da mnogo više ističu pitanja koja će i omogućiti uspješniji i bolji rad među omladinom. Zato je potrebno poznavati stanje organizacije i probleme omladine, a još potrebnije njihove uzroke i kroz to nalaziti način za njihovo rješenje. Ne treba dozvoliti da se pripreme uvuku samo u sebe i samo u omladinsku organizaciju. Za njih treba zainteresovati i osnovnu organizaciju SSRN, OO SKJ, zbor birača, narodnog odbornika itd.

K. S.

Uhvaćena grupa kradljivaca

Od mjeseca septembra 1953. godine pa sve do prije nekoliko dana krade na terenu gornjih Hiseta i u Gornjem Šeheru predstavljale su jedan velik problem za kriminalistički otdjel u Banjoj Luci, a i za narod ovog kraja. Napadana je imovina naših radnih ljudi koja je žuljevima i znojem stečena, počevši od kokošnjaca, pa do raznih stanova. Kradljivci nisu bili štali štala i od koga. Prvo su počeli od kokoši pa završili sa kravom.

Sve ovo su počinili braća Asim i Đasim Todorovac iz Novoselije, prvi star 23, a drugi 19 godina i treći im kompanjon Memić Hajro, star 25 godina. Sve su to zdravi i stasiti momci, a bili su uposleni u našim privrednim preduzećima. Todorovac Asim bio je uposlen u preduzeću »Boris Kidrič«, Todorovac Đasim u preduzeću »Pavao Radan« i Memić Hajro u drvnjoj industriji »Vrbas«. Imali su i lijepe zarade, te im nije bila nikakva potreba za krađama, tj. nimalo nisu bili socijalno ugroženi.

Čitava plejada ima oštećenih građana. Kokoši su krali od Latifa i Muniba Demirovića. Munibu su ukrali i dvije guske. Trokiću Ibrahimu kokoši, Balašiću Ejubu

kokoši. Malkiću kokoši i mnogim drugim građanima. Onda su uzeli za žrtvu pčelare na Hisetima pa su pokrali jednoj ženi 4 sanduka pčela zajedno sa medom, učitelju Silajdžiću ukrali su dva sanduka meda, učitelju Tahiru Misiriću jedan sanduk, Ing. Aleksandroviću Petru jedan sanduk meda. Ne samo što su ovi kradljivci pokrali košnice sa medom, nego su na mjestu krade ostavljali iza sebe pravu pustoš, sve su lupali i razbijali tako da su ovima pčelarima oštetili i druge košnice.

Videći veliki svoj uspjeh u krađama meda i kokoša ovi lopovi stvaraju još opasnije planove. Donose odluku da izvrše krađu jedne krave u štali Smajlagića Naime i jedne noći izvršavaju svoju zamisao pa su uspjeli ukrasti kravu i još jedan bicikl koji je bio u štali, iako njega nisu imali u planu da ukradu. Bicikl su razmontirali i imali namjeru da ga u djelovima prodaju, a kravu su zaklali i meso svakodnevno pekli u tepsijama po 20 kilograma i trošili ga zajedno sa cijelom porodicom.

Zato budnost svakog našeg građanina treba da u svakom pogledu bude na najvećem nivou, čuvajući i svoju i tuđu imovinu, a pogotovu društvenu. S. Božić

Šta može grad očekivati od privrede ili privredni potencijal u gradu

Polazeći od postavke da sreski (gradski) odbori podmiruju svoje potrebe (rashodi po budžetu) iz sredstava koja im po zadovoljenju obaveza prema federaciji i republici propisanih društvenim planom federacije i republici ostaju na raspolaganju, NOG Banje Luke nije u povoljnom položaju i nalazi se pred krupnim zadacima, da bi u budućnosti mogao uspješno rješavati i zadovoljavati rastuće potrebe grada u kulturnom, komunalnom, stambenom, zdravstvenom i drugom pogledu.

Na osnovu dosadašnjih analiza na području grada treba da se u 1954 god. ostvari ukupna vrijednost proizvodnje od 6 milijardi 316 miliona dinara. U tome otpada na materijalne troškove 3 milijarde 666 miliona dinara ili 58%, na amortizaciju 313 miliona dinara ili 5%, na plate 702 miliona dinara ili 11%. To znači da ostaje za raspodjelu kao akumulacija 1 milijarda 635 miliona ili oko 26% od vrijednosti proizvodnje.

Kako se ovo dijeli po novim instrumentima privrednog sistema?

1. Doprinos za socijalno osiguranje 45% od plata. Ukupno 289 miliona ide u korist socijalnog osiguranja.

2. Porez na promet 613 miliona (u tome Tvornica duvana daje 465 miliona). Ide skoro sav federaciji, a vrlo malo republici.

3. Kamata na osnovna sredstva 93 miliona. Ide u cjelini federaciji, a za dugoročne kredite.

4. Kamata na obrtna sredstva 151 miliona dinara. Ide u korist bankovnih sredstava Narodnoj banci.

Ostatak akumulacije u iznosu od oko 489 miliona dinara raspoređuje se:

1. 40% federaciji u iznosu od oko 218 miliona dinara.

2. 20% republici (pretpostavka) od oko 109 miliona dinara.

3. Ostatak od 162 miliona dinara treba u prvom redu da podmiri rezervne fondove preduzeća u iznosu od 82 miliona dinara, što znači da ostaje za raspodjelu između grada i preduzeća oko 100 miliona dinara.

Bilans svih prihoda (oko 1 milijarda 813 miliona, tj. akumulacija iz privrede, te prihodi od privat-

nog sketora, te ostali prihodi van raspodjele nacionalnog dohotka) pokazuje slijedeću raspodjelu:

- 46% Federaciji
- 16% Socijalnom osiguranju
- 15% Narodnoj banci
- 9% Republici
- 3,5% Rezervni fond preduzeća
- 10,5% Narodnom odboru i preduzećima.

Iz sredstava koja stoje na raspolaganju Narodnom odboru i preduzećima (oko 200 miliona) ne mogu se podmiriti niti rashodi po budžetu NOG (ako bi sve uzeo NOG), niti potrebe preduzeća (ako bi se sve ostavilo preduzećima).

Sve ovo ukazuje na činjenicu da postoji disproporcija u gradu između grada sa velikim rashodima za kulturne, zdravstvene, stambene i komunalne potrebe s jedne strane i nerazvijene privrede sa druge strane. I dalje, na nedovoljnu izgrađenost preduzeća i slab unutrašnji sastav sredstava u preduzećima.

Radi ovakvog stanja NO biće upućen da traži dotaciju od Republike, a svaka dotacija znači svodenje rashoda na najnužnije potrebe, a donekle i ograničenja NO u raspolaganju sa sredstvima.

Pored toga sve je jasnija činjenica da se pitanju privrednog razvika grada treba prići najozbiljnije, jer niti se može biti stalno na dotaciji Republike, niti će dotacija omogućiti onakav tempo i obim razvika grada kakav bi mi željeli. U tom pogledu interesantni su slijedeći podaci:

Uzimajući fond plata za bazu, od ukupne dobiti ostaje za raspodjelu NO i preduzeću kod Rudnika uglja oko 10%, kod Tvornice strojeva »Boris Kidrič« oko 70%, kod »Vrbasa« oko 6%, kod Tvornice duvana oko 10%, kod »Krajin« oko 16%, kod trgovine oko 1,5%, kod zanatstva oko 12%, »Vitaminka« i Tvornica obuće ne daju ništa ili vrlo malo. Odavde proizlazi da treba forsirati predviđenu rekonstrukciju i proširenje Tvornice strojeva i livnice čelika »Boris Kidrič«, razmotriti položaj Rudnika s obzirom na sirovinsku bazu, u okviru plana poljoprivrede forsirati usavršavanje »Vitamink« te unaprijediti zanatstvo.

Ing. Mirković Dragoslav

Održana je godišnja skupština Društva poljoprivrednih inženjera i tehničara

DESETGODIŠNJI PLAN RAZVITKA POLJOPRIVREDE IZRADILI SU ČLANOVI DRUŠTVA NA DOBROVOLJNOJ OSNOVI —

22. ov. mj. održana je redovna godišnja skupština Društva poljoprivrednih inženjera i tehničara u Banjoj Luci. Ova podružnica broji preko 40 članova. Od svog osnivanja do danas, podružnica je imala vidnih rezultata u svojim nastojanjima da pomogne unapređenju poljoprivrede u banjalučkom srezu.

Iz izvještaja i diskusije u kojoj je učestvovao veći broj članova podružnice, konstatovano je da je rad podružnice u prošloj godini bio vrlo dobar i raznovrstan. Članovi su se često puta sastajali preko čitave godine, a posljednjih mjeseci sastanci su se održavali i po dva puta nedjeljno.

Desetgodišnji plan razvika i unapređenja poljoprivrede u banjalučkom srezu izradili su stručnjaci — članovi ove podružnice na dobrovoljnoj osnovi. Pri izradi ovog plana, stručnjaci su se podijelili u grupe po granama poljoprivrede, tako da je svaka od njih izradila nezavisno od druge plan pojedinih grana. O svakom takvom planu posebno je diskutovano na sastanku članova podružnice i tom prilikom vršene su ponegdje manje izmjene, a zatim je pristupljeno izradi plana za čitav srez koji je izrađen sa uspjehom. Pored toga, poljoprivredni stručnjaci — članovi podružnice u nekoliko sela formirali su tromjesečne poljoprivredne tečajevе koji će znatno doprinijeti upoznavanju poljoprivrednika na selu sa savremenim metodama obrade zemlje. Priredena

je takođe i uspješna stočarska izložba u Banjoj Luci, a u gradu i selima održan je niz raznih predavanja iz oblasti poljoprivredne nauke. Međutim, mnoga od ovih predavanja bila su slabo posjećena zbog slabe organizacije posjete. Isto tako saradnja članova Društva u stručnoj, dnevnoj i popularnoj štampi pretstavljala je jednu od formi njihovog društvenog rada.

Poslije duže diskusije, na skupštini podružnice podnio je referat Ing. Dušan Kandić, profesor Srednje poljoprivredne škole sa temom »Nauka i praksa«. Referat je bio vrlo sadržajan i koristan naročito za mlade stručnjake i saslušan je sa naročitom pažnjom. U referatu je ukazano da se poljoprivredna nauka u praksi kod nas još nedovoljno koristi i zadatak je Uprave poljoprivrednih stručnjaka da budu glavna veza između nauke i prakse da na taj način jedna drugu dopunjuju. Zbog obima zadataka poljoprivredne nauke i prakse nužno je — a to je ukazano i kroz diskusiju — da se uvede specijalizacija mladih stručnjaka, kao i obavezni jednogodišnji staž poslije završene škole ili fakulteta.

Mnogi diskutanti podvukli su da ova podružnica, iako jedna od najaktivnijih u Banjoj Luci, još uvijek nema prostorija za svoj društveni rad. Zbog toga su za održavanje sastanaka često bili prisiljeni da traže prostorije od pojedinih ustanova u gradu.

Hoće li Ortopedski zavod u Trapistima prerasti u rehabilitacioni centar

Invalidsko ortopedsko preduzeće »Mladen Stojanović« smješteno je u jednom krilu nekadašnjeg samostana u Trapistima. Nije to bilo davno kada su ovim hodnicima odzvanjali odmijereni koraci kaluđera i opatica. Sada je to prošlost, a danas se u hodnicima čuje ujednačena buka preciznih električnih mašina za izradu i obradu ortopedskih pomagala.

TAKO JE POČELO

Početkom 1951 godine, donešena je odluka da se Ortopedsko preduzeće iz Sarajeva preseli u Banju Luku. Na ovo su utjecali objektivni razlozi i interesi za nesmetan razvoj ovog kolektiva. U prvo vrijeme radilo se primitivno na zanatsko-esnafskom principu. Nije bilo dovoljno majstora specijalista za izradu ortopedskih pomagala. Takođe ljekara-ortopeda nije bilo. U ono vrijeme u cijeloj Republici bio je jedan ili dva dobra stručnjaka. Radu se pristupilo sa mnogo volje iako je bilo pojedinaca koji su na ovaj posao gledali sa nevjericom. Nedovoljno iskustvo je ometalo u prvo vrijeme normalan razvoj, ali se kasnije stanje normalizovalo. Mnogo se koristila strana literatura iz ove oblasti — razgovaralo se sa starijim invalidima i tako se postepeno unapređivao proces izrade ortopedskih pomagala.

U prvo vrijeme ljudi su gledali sa nepovjerenjem na rad ove ustanove, a invalidi se teško odlučivali na upotrebu pomagala izra-

denih kod nas. Skoro svi su zahtijevali ortopedska pomagala izrađena u inostranstvu, iako naša ni malo ne zaostaju od onih što su izrađena van naše zemlje. Tako Nijemci izrađuju vrlo teške proteze jer nemaju drvo odgovarajućeg kvaliteta, a naše su znatno lakšije, ljepše i mnogo pogodnije za upotrebu. Bilo je takvih slučajeva da su ljudi upućivani radi izrade pomagala u Italiju ili neke druge zemlje i nakon povratka u zemlju sa njima se nisu mogli uopšte koristiti.

Danas vlastite radionice za izradu i obradu potrebnih dijelova ortopedskih pomagala, počev od mehaničke, stolarske, obućarske, kožarske i niza drugih pa sve do gipsane — rađe za potrebe ovog zavoda.

LJUDI U BIJELOM

Koliko god hoćete — možete hodati dugim hodnicima zgrade ovog vrijednog kolektiva. Dok se u prizemlju nalaze razne radionice gdje vas susreće buka raznih mašina — na spratovima ćete zateći tišinu i možda naići na nekoga od invalida koji se toliko oporavio da će skoro napustiti ove svjetle i prostrane prostorije i otići svojoj kući. Tu su i bolničari sa ostalim tehničkim osobljem u bijelim mantilima kao u svakoj drugoj zdravstvenoj ustanovi. Ostali su vjerovatno u sali za dnevni boravak. Tu im je omogućen svestran kulturni i fizički razvitak. Prostorije za razne društvene igre kao što

su ping-pong ili bilijar uvijek su otvorene. Tu je i lijepa čitaonica sa priličnim brojem knjiga i radio aparat, te mnogo toga neophodno potrebnog za pravilan i nesmetan razvitak.

Nedostatak stručnog kadra nadoknađen je zalaganjem i samoprijegornim radom cijelog kolektiva. Ovdje se nadaju skorom riješenju ovoga problema. Naime, Glavni odbor RVI je stipendirao jednoga ljekara-ortopeda koji se sada nalazi na specijalističkom stažu i polovinom ove godine doći će na rad u preduzeće.

U 1951 godini počele su sa radom fizikalno i hidroterapijsko odjeljenje. Veliku pomoć na ovom poslu pružili su dr. Marinković i neki drugi ljekari iz Banje Luke, te dr. Sušec iz Zagreba itd.

U medicinskoj rehabilitaciji ovaj kolektiv je pokazao zavidne rezultate. Tako su nedavno na jednom pregledu dvojica mladih ljudi određeni za penziju. Doktor Marinković zainteresirao se za ovaj slučaj i uputio obadvojicu kod nas na liječenje — odnosno rehabilitaciju. Nakon izvjesnog vremena koje su proveli ovdje u ovom zavodu, obadvojica su upućena natrag na posao i to na one dužnosti koje su obavljali prije oboljenja.

MISLENJE STRANOG STRUČNJAKA

Nije to bilo davno kada je u našoj zemlji boravio dr. Kessler, specijalista za ortopediju pri Organizaciji Ujedinjenih Nacija. Pored ostalog, on je izjavio da ovaj kolektiv ima ogromne mogućnosti i odlične uslove da postane jedan od najmodernijih ortopedskih, a možda i rehabilitacionih centara na Balkanu. Sam teren na kome se nalazi zgrada ovog zavoda i prirodne ljepote okoline, stvaraju idealne uslove za postojanje i opstanak jedne ustanove ovakove vrste.

Ako bi se ova ustanova pretvorila u rehabilitacioni centar — onda bi se ovdje invalidi osposobljavali i medicinski i profesionalno. Sada se ovdje vrši samo medicinska rehabilitacija invalida rata i rada. Kod djece postoji mogućnost za medicinsku i profesionalnu rehabilitaciju. Poznato je da u našoj Republici ima vrlo veliki broj djece sa raznim tjelesnim manama. Njima je potrebna pomoć jedne ovakve ustanove. A tome zadatku bi u potpunosti mogao odgovoriti jedan rehabilitacioni centar na mjestu današnjeg ortopedskog preduzeća, naravno pod uslovom da mu se pruži više pomoći i materijalnih sredstava. U centar bi se primali pored invalida rata i invalidi rada, i to iz razloga što nema dovoljan broj ratnih invalida kojima je potrebna pomoć ove ustanove.

PLANOVI ZA BUDUĆNOST

Kao i svugdje — i ovdje se radi planski. U toku su radovi na izradi crteža za razne precizne aparate koji će služiti za ispitivanje ortopedskih pomagala. Dosada su pomagala izrađivana u radionicama, a potom upućivana u magacin ili direktno na ruke invalidima. To neće više biti u praksi. Nekoliko specijalista sa najmodernijim aparatima ispitivače njihovu jačinu i sposobnost za upotrebu i tek poslije njihove ovjere ortopedsko pomagalo biće otpremano ili u slučaju loše kvalitete izrade, vraćano natrag u radionicu.

Ukoliko se uskoro iseli Sumarska škola iz prostorija koje zauzima u ovoj zgradi — predviđa se niz radova na opštem preuređenju rehabilitacionog centra. Sada su u toku samo radovi na jednom dijelu adaptiranja zgrade. Pored postojećeg ljetnjeg, predviđa se izgradnja jednog zimskog kupališta, koji bi mnogo doprinio fizičkom jačanju invalida.

Za jednu ovakvu ustanovu u našoj Republici se osjeća velika potreba. Poslije rata na teret zajednici ostalo je oko 12 hiljada ratnih i preko 23 hiljade porodičnih invalida. Zato je razumljivo što zajednica mnogo polaže na rad ovog centra. Ali nije dovoljna pomoć samo organa narodne vlasti.

Živa komunalna djelatnost u banjalučkom srezu

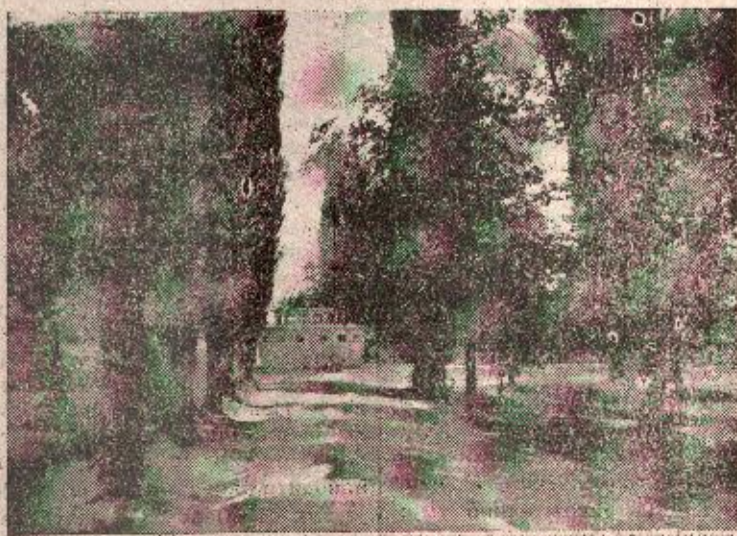
Prošla, 1953 godina bila je obilježena intenzivnom i raznovrsnom djelatnošću na polju komunalne izgradnje u banjalučkom srezu. Prije svega to se odnosi na izgradnju i održavanje komunikacionih veza, izgradnju i proširenje postojećih školskih zgrada, vodoopskrbnih i zdravstvenih objekata, uspostavljanje telefonskih veza u opštinskim centrima itd.

Velik uđio u izgradnji komunalnih objekata dali su članovi Socijalističkog saveza i Narodne omladine u selima, koji su učestvovali u raznim dobrovoljnim radnim akcijama. Tako je na primjer, samo za održavanje puteva utrošeno prošle godine blizu 19 miliona dinara. Vršene su između ostalih radova, popravke puteva Bos. Gradiška — Banja Luka — Jajce u dužini od 11 km, zatim puta Banja Luka — Sanski Most, postavljanje asfaltnog kolovoza prema Laktašima, kao i razni drugi radovi na održavanju ostalih puteva. Preduzeće drvne industrije »Vrba« izgradilo je put od 17 km dužine od Karanovca do sela Memića za potrebe eksploatacije šuma. Ovaj put je ujedno od velikog značaja za povezivanje sela koja ranije nisu imala boljih komunikacionih veza. Isto tako izgrađene su telefonske linije u opštinskim centrima Slatina, Bronzani Majdan, Han Kola i Dobrnja gdje one ranije nisu postojale, čime je u mnogom olakšan rad narodnim odborima tih opština. Izgrađeno je 7 stambenih zgrada sa po dva stana u opštinskim centrima, izvršena opravka vodovoda u Laktašima i pristupljeno izgrad-

nji ili opravci cisterni u selima Ljubčevo i Dujakovići, a uspješno je takođe izvršena elektrifikacija opštinskih centara Čelinac i Ivanjska.

Izgradnja školskih zgrada, kao i proširenje ili opravka postojećih osnovnih škola u srezu takođe je bila zastupljena u okviru plana komunalne izgradnje u prošloj godini. Na izgradnji školskih objekata najviše je došla do izražaja dobrovoljna pomoć stanovništva. U opštini Ivanjska na primjer, osnovne škole u Torlaku i Jošpovićima sagrađene su najvećim dijelom na dobrovoljnoj osnovi, a isti je slučaj i sa nekim drugim selima. Na području opštine Saradžice u izgradnji su tri stalne zgrade osnovnih škola, a nove škole dobile još ove godine i sela Gornji i Donji Borkovići i Goleši. U Laktašima — jednom od razvijenijih opštinskih centara — pristupljeno je izgradnji osmogodišnje škole u kojoj će najveći dio radova biti obavljen dobrovoljnom radnom snagom.

I na polju zdravstvene zaštite učinjeno je prošle godine u banjalučkom srezu brilično mnogo. Pored ostalih zdravstvenih objekata pristupljeno je izgradnji opštinske ambulante u Kadiñoj Vodi, a takve ambulante gradiće se ove godine na području opštine Čelinac i Bronzani Majdan. U perspektivnom planu se takođe predviđa da se izgrade dva paviljona sa po 35 kreveta za uredajima za liječenje u zimskoj sezoni u banji Laktaši, kao i neki drugi radovi u ovom lječilištu.

Laktaši — park i kupalište

Duško Mončić

Проблем мјештана Тријебова - снабдевање водом

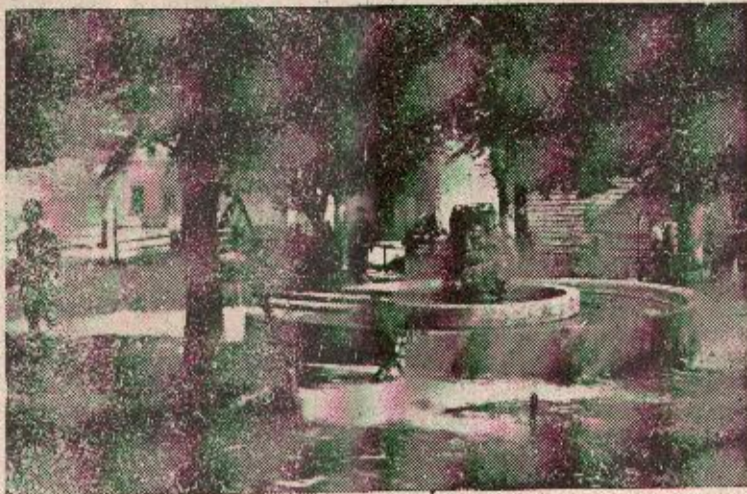
Планинско село Тријебово у мркоњичком срезу са својих 1500 становника удаљено је од средњег центра 12 километара и рачуна се на брежуљкастом подножју Мањаче планине. Безводност претставља главни проблем овог села, али ништа боље не стоји ни са комуникационим везама. Мјештани Тријебова од давнина навикли су на безводност и ради тога и не сагледавају све тешкоће које произлазе из тога. Иначе, они су саградили у селу једну цистерну која ни издалека не може да задовољи потребе села. Поред тога добар дио домаћинства саградио је властите примитивне бунаре за сакупљање кишнице. Зато је већина становника присиљена да караванима иде по воду у сусједна мјеста.

Међутим, постоје све могућности да се пронађе новољпо рјешење овог питања када би се приступило довођењу воде из сусједних мјеста. То је неопходно потребно тим више, кад се узме у обзир да село има јасне перспективе напретка — развој сточарства које у овом крају претставља једну од најзначајнијих пољопривредних грана, јер обилује врло добрим пашњацима и ливадама.

Становници села самоиницијативно су већ ријешили нека питања. Они су, на примјер, подigli моторни млин јер је мелана жита била од вајкада проблем безводног села. Поред тога уз помоћ заједнице у селу је последице рата изграђена основна школа, зграда за културне потребе села итд., а сада становници села на конференцијама разматрају проблем довођења воде у

село. Сада је само у питању обезбјеђење потребног грађевинског материјала, док би мјештани поред добровољног прилога дали и потребну радну снагу. Становници Тријебова су поздравили иницијативу народних власти за изградњу цесте према Мањачи која ће створити боље комуникационе везе са њиховим селом.

P. Јарић

Мотив из мркоњичког парка

Дискусија о раду Социјалистичког савеза у Кључу

Основна организација Социјалистичког савеза у Кључу врло је активна у свом раду. У току прошле, 1953 године, ова организација је редовно одржавала своје састанке и конференције на којима је претресала разна питања и заједно са својим члановима рјешавала проблеме свог мјеста. Поред активности у предизборним припремама која се изражавала у разрађивању и објашњавању изборних закона, затим Уредбе о земљишном фонду, нису била заостављена ни друга питања којима се позабавио Социјалистички савез. Сада на примјер, чланови Социјалистичког савеза на својим састанцима разрађују Уредбу о управљању стамбеним заједницама, јер је питање стамбеног простора у Кључу који се стално развија, једно од најактуелнијих.

На сједници организације Социјалистичког савеза која је одржана ових дана у Дому културе кроз поднесене извјештаје сумирани су прошлогодишњи ре-

зултати у раду Социјалистичког савеза у Кључу и истовремено донесени важни закључци за рад организације у овој години. Кроз извјештај је констатовано да је организација Социјалистичког савеза бројала у прошлој години 575 чланова. Чланарина се углавном редовно наплаћивала и свега мали број чланова у том погледу није извршавао своје обавезе. У дискусији по финансијском пословању (основна организација има укупно 43.000 динара уплаћене чланарине) расправљало се о томе на што да се употреби дио новца који је остао основној организацији на располагање. Усвојен је предлог да се од суме од 28.000 динара набави потребан инвентар за просторије, као и да се употпуни библиотека читаонице. Поред тога закључено је да се члановима организације који се истичу у раду, а слабо су материјално обезбјеђени додјели материјална помоћ.

E. Баковић

Vlado Zeljković opet na sceni

Poslije dužeg bolovanja opet ćemo vidjeti na sceni drugu Vladu Zeljkovića. Njegov prvi nastup poslije dužeg odsustovanja iz kolektiva biće u opereti «Mamzel Nituš» od Mejana u ulozi Selestina na pretstavi za naše đake u utorak i petak sljedeće nedelje.

Drug Vlado je omiljen i popularan naročito kod radničke i srednjoškolske omladine. Zato je njegov povratak na scenu sa nestrpljenjem očekivan u redovima naše omladine i ostalih posjetilaca Narodnog pozorišta.

Za kratko vrijeme vidjećemo ga u kreaciji Muraša u komadu «Spletka i ljubav» od F. Šilera, a zatim u ulozi Gustava od Poštajna u opereti «Zemlja smiješka» od Ludviga Herzera i Franca Lehara kao i ulozi Franca Šobera u opereti «Tri djevojčice» od dr. A. M. Vilnera i H. Rajhera.

D. M.

VIJESTI IZ DRUSTVENIH ORGANIZACIJA

ŽIV RAD RKUD „PELAGIĆ“

Radničko kulturno umjetničko društvo «Pelagić» u posljednja tri mjeseca razvilo je živ rad svih sekcija. Tako danas u društvu rade dvije dramske grupe. Prva grupa sprema komediju «Cvor» koju režira M. Hercog redatelj Narodnog pozorišta u Banjoj Luci dok druga grupa sprema «Djevojačku kletvu» u režiji L. Stojanović članice Narodnog pozorišta. Po mišljenju stručnih rukovodilaca premijere oba komada bile bi polovicom aprila.

Uporočno sa radom mjesecnog hora vrši se audicija i za omladinski hor koji će početi sa radom polovicom idućeg mjeseca. Omladinski hor brojače oko 70 mladića i djevojaka.

Pri društvu radi i esperantska sekcija kojom rukovodi Camil Bučo. Ova sekcija je i prije rata radila pri «Pelagiću» i na traže-

nje mnogih ljubitelja esperanta otpočela je ponovo sa radom.

Nakon izvjesne pauze ponovo je počela sa radom folklorna sekcija. Danas ona broji oko 25 članova od kojih 14 odlazi za nekoliko dana u Pulu kao gosti Doma Jugoslovenske ratne mornarice. Ova grupa uskoro će da preraste u ansambl narodnih igara koji će da bude pod rukovodstvom «Pelagića» ali će davati svoje samostalne nastupe gajeći uglavnom folklor Bosanske Krajine.

Jedna od najaktivnijih, a ujedno i ponos društva je tamburaška sekcija. Još u prošloj godini Savez društava nabavio je za rad ove sekcije novi orkestar od jedanaest instrumenata. Oko 15 članova ove sekcije ovladali su u prilicnoj mjeri ovim popularnim narodnim instrumentom.

Из Прњавора

На иницијативу сељака мјеста села Поточани у просторијама задружног дома отвориле се народна библиотека и читаоница. За отварање ове читаонице има велике заслуге командир станице народне милиције у овом селу Радомир Тадић.

Савет за просвјету и културу НО среза у Прњавору подијелио је награде најбољим учитељима за ваншколски рад на срезу. Са

4.000 динара награђени су Опатић Илија, учитељ из села Храваћана, Јанчићевих Јован, учитељ из Друговића, Шефкет Ђелић, учитељ из Муслиманске Лишње, Пенчев Крсто, учитељ из села Врестово и Кукавић Кристина, учитељица из Прњавора. Ови учитељи поред школског рада редовно раде са ваншколском омладином, у културно-просвјетним друштвима

Главна улица у Прњавору

PRICA BANJALUČKIH NOVINA POZNANICE

Visoka, suvonjava seljanka, uvela, ispijena lica stiže sa zlataskom sunca na ivicu grada i utonu u drvored mladih lipa kroz čije su zelene grane, okićene blijedo-žutim mrisavim cvjetovima, prosljavali prvi sunčevi zraci. Crni rubac pojačavao je sitjenku na njenim upalim obrazima i skrivao donekle nemirni pogled koji joj se otmalo čas na jednu čas na drugu stranu. Preko ruke je nosila pletenu korpu, a u njoj nešto mladih krompira i nekoliko jaja te bi se na prvi pogled reklo da je poranila na pijacu. Ali ona prođe pored natkrivenih stolova oko kojih su se snaše i piljari cenjkali sa domaćicama za povrće i mlade piliće.

Promičući pored ustaškog redarstva, žena se lako, jedva primjetno osvrnu da vidi da li je ko možda motri ili prati, pa potom ubrza hod. Obazrije se krišom oko sebe pred trošnom i oronulom kafanicom Alije Mujdžića i bojažljivo uđe unutra.

Presrele je bljedunjav dječacić, šesti po redu sin Alije kafedžije i pošto joj očima dade znak da je on «veza», iskašlja se i važno, kako to samo djeca umiju kad im se ozbiljne stvari povjeravaju, piskutavim glasom oslovi ženu riječima: — Snašo, imaš li krompira?

Oklijevajući nekoliko trenutaka kao da se snalazi ona odgovori: — Ima nešto malo, dijete! Rašta bi u grad dolazila ako ne bi nešto sirotnije prodala da kupim soli, gasa i ovaj...

— E, pa lijepo. — Podi sa mnom, nane će to da kupi — prekide je dječak uživajući u tome što sve teče baš onako kako mu je stariji

brat osmoškolac, savjetovao, i uputi se prema vratima. Napustiše kafanu a da ih malo-brojne Alijine mušterije ne udostojiše ni jednim pogledom. Dva koćijaša, jedan tridesetih godina, osrednjeg rasta, tršave, neuredne kose, koja mu se na sve strane raspala ispod uljepljena fesa, drugi nešto stariji, mutnih podkrvavljenih očiju, mrzovoljno su drijemali na drvenim, izkrzanim stolom. Treći gost Suljaga Kahrimanović, propali beg, sjedio je u čošku na svom uobičajenom mjestu, prekrstio nogu preko noge, zagledao se u jednu točku na zidu ispred sebe, pa bi neko neupućen rekao da nešto duboko, duboko misli, a, on, Suljaga, jednostavno čeka naručenu kafu. Kada mališan zalupi vrata za sobom Alija samo kradom pogleda za sinom i seljankom, klimpu sumnjičavo glavom i nastavi da kuva «jednu su dva» za Suljaga.

Zaokrenuvši na prvom uglu u tujeanu i zapuštenu uličicu, dječak zalupa na drvenu zamandaljenu kapiju male neugledne kuće, starinskog «kroja» napola skrivene iza drvene ograde. — Nane, otvori! Ja sam! — Sitna ostarjela žena proviri najprije kroz pukotinu jedne natrule daske pa kad primjeti željno očekivanog gosta, požuri da otvori kapiju. — Jes! li ti to Jovanka, sestro rođena? — Ja sam, Zlatija, ja sam... — Kako su nam djeca, ako boga znaš?... Pričaj! — progovori stara muslimanka, jedva se uzdržavajući od plača. — Čekaj samo da odahnem, pri-

čaju sve. Zato sam i došla, nego imaš li, sestro, malo ladne vode, crkoh od žedi! — odvrati Jovanka spuštajući se na sećiju i obzirujući se oko sebe kao da provjerava da li je ovdje sigurna od morskog uha neprijatelja.

— Pa, šta rade, ženo draga, jesu li gladni... — počeo nestrpljiva domaćica suznih očiju, pružajući Jovanki čas u vodom. Očekivala je vijesti o sinu Esadu, koji je prije petnaestak dana izbjegao u sela pod Kozarom, umakao ispred ustaškog hapšenja i sad radi na pripremi ustanka, okuplja seljake iz večeri u večer, tumači im poziv Partije na oružanu borbu.

— Eto, dobro su, moja Zlatijo — odgovarala je Jovanka mirno i utješno, narod ih pazi, i hrani... Kriju se u Garevici. Tu im je nekako najzgodnije. Kuće su blizu pa kad otkud naiđu žandari i ustaše oni se brzo sklanjaju i skrivaju u gajeve više sela. Neku večer bila sam s njima. Nosila sam im malo duvana i veš da se presvuku. Esad i moj Mirko stalno su zajedno...

— Ah, grдне rane! — upadala je domaćica sad već glasno jecajući — zajedno! I u školi su, grдне rane, stalno se družili, pa se zajedno i u politici umješali, jedna ti sam i čemerna!

— Moja Zlatija! U selu se na sav ma' priča o ustanku. Zabuniće se na moju dušu, a na što će izaći, to samo dragi bog zna...

— Draga Jovanka, kad to počne, hoće li pucati?

— Hoće bogme...

— Hajde bona! Iz pušaka?

— Iz pušaka, da šta! — uvjerala je Jovanka svoju prijateljicu — Esad i Mirko su već sada pripasali pištolje, seljaci vade sakriveno oružje, biće belaja, kažem ti!

Raspricale se zabrinute majke, «bistre» one tako politiku, osjećajući da se nešto golemo sprema, znaju da su i njihov sinovi u to umiješani... ali ih u razgovoru prekide Esadov mladi brat, smeđ, onizak omladinac, dak osmog razreda gimnazije, svjetlo plavih nemirnih očiju i živih pokreta. Mladić se pozdravi sa gošćom, pa pošto brzo pređe očima preko pisamceta, koje mu ona pruži požuri k vratima zamolivši Jovanku da sačeka do njegovog povratka.

Žena se primakne jedna drugoj bliže smotase i zapališe po cigaru duvana pa uz crnu kavu «maksuziju», kakvu je Zlatija kuvala samo nesvakidašnjim gostima, produžiše nešto tišim glasom započeti razgovor, spominjući često Esada i Mirka, strahujući za njihovu sudbinu.

A, stare su one poznanice. Skoro će deset godina kako su na ovom istom mjestu prvi put kavu pile i poznanstvo sklopile. Upoznali su ih i zblížili sinovi. Još kad je Jovankin Mirko pošao u prvi razred gimnazije, razredni starješina odredio je da sjedi sa Esadom u klupi. Dječaci su se brzo sprijateljili, i često ih se moglo vidjeti, kako šćučureni u čošku Alijine kafane pišu domaću zadaću iz francuskog jezika. Tako je i Jovanka postala Alijina mušterija, i jednog pijačnog dana uvratila kod Zlatije.

A kada su 1939 Esad i Mirko, tada već studenti, uhapšeni «nešto u vezi štrajka rudara u Ljubli» koliko su majke mogle da razumiju, Zlatija je svakog dana slala, po jednom svom dječaciću ručak za obojicu. Jovanka se toga uvijek sa zahvalnošću sjećala.

— Eto druga vjera, a vidiš dobře duše, bog joj naknadio, pa kako da joj ne odem — govorila

je ona. I odlazila je iz mjeseca u mjesec. Pa i sad, kad su im sinovi krenuli tako opasnim putem, one su osjećale kako ih nešto privlače, kako moraju da se nade i jedna drugoj izjadaju.

— Vidi šta se učini i kakav nesrećluk uđe u narod, ako boga znaš — rekla je Zlatija svojoj prijateljici kad su počeli ustaški progoni.

— Da sestro rođena — dodala je Jovanka.

To je bilo sve što su one jedna drugoj mogle da kažu o tom nemirnom i neizvjesnom što je nastajalo, ali njihovo prijateljstvo nije ničim pomućeno.

Na rastanku prijateljice se zagrlise i poljubise.

— Pa šta ćemo, jedna nam majka? Kud ćemo mi nego sa svojom djecom! — progovori Zlatija prateći gošću preko tijsne avlje prema kapiji i brišući vlažne oči, kao da bi tim riječima da utješi i sebe i Jovanku.

— Pozdravi ih i pripazi na njih. Još su oni, bolan, djeca!

— Hoću Zlatija, hoću! Ništa ti ne brini — odvrati Jovanka povjeravajući desnom rukom da u je pismo, što ga je, maločas, primila od Esadovog brata, u njedrima i uputi se mirnim sokacima iz grada.

Nad Kozarom su se gomilali oblaci i kao crna zloslutna zastava zastirali njene visove i sjenovite šume. U ravnici je još pržilo julsko sunce, a nad poljima treperila zasjenjujuća jara. Jovanka je bacala pogled prema planini i žurila. Znala je, tamo Esad i Mirko čekaju odgovor od mjesnog komiteta. Još jednom i još mnogo puta optpala je pismo u njedrima i sve više žurila, a zeleno perje kukuruznih polja lako ju je dodiravalo i prijatno hladilo po licu.

Rade Bašić

ONI KOJI SE NE VIDE

Zavjesa je pala poslije i čina, i mi smo pljeskom nagradili izvođače, koje smo vidjeli na sceni. Lakim poklonom oni su nam uzvratili svoju zahvalnost. Izlazimo u pozorišnu predvorje da pušimo ili odlazimo u bife na prvom spratu, a da se obično ni ne sjetimo svih onih koje ne vidimo, a koji taj pljesak našeg priznanja čekaju i čuju iza pozornice i po svojim radionicama, jer svaki uspjeh dio je i njihovog rada i umjeća.

Uputili smo se iza kulisa da vidimo te ljude. Prvi »nevidljivi« koga smo sreli bio je scenarista (inspicijent) Hasib Nuhanović, ona osoba koja na predstavi ima »glavnu komandu«, kako nam rekoše glumci. On poziva i upućuje na vrijeme glumce na scenu, njegova je dužnost da prije svakog dizanja zavjese pregleda je li na pozornici »sve u redu«, on za vrijeme predstave upravlja »kišom« i »grijajinom« koju čujemo, na njegovu zapovjed biva na pozornici noć ili se razdanjuje. Cijelo vrijeme predstave živi on sa izvođenjem u napetoj pažnji, jer, kako nam scenaristi sami vele, za svaki propust »kriv je inspicijent« — kad predstava prođe u redu onda je to zasluga svih! To nam isto reče i drugi »nevidljivi«, šaptač, popularni »čika« Joca Orobović, koji iz jednog kuta pozornice prati i dodaje glumcima tekst djela koje se izvodi, — kad glumac zapne u rečenici, »ubijajući« pogledi upućuju se u njegovom pravcu, ma da istini za volju, često i zahvalni, kad je »dodao« na vrijeme. On sa glumcima preživljava svaki izgovoreni tekst, raduje se uspjehu i žalosti nad greškama, kao da su stvarno njegova krivnja.

Dok smo razgovarali sa ovom dvojicom, na pozornici je vladala živost i trka, koja vanpozorišnom čovjeku izgleda u najmanju ruku nerazumljiva i neorganizovana. Desetina ljudi trčala je tamo — amo, u najvećoj žurbi, svaki je nešto odnosio i donosio. Ali kad se pažljivije zagleda, i kako nam šef bine Predrag Janković ljubavno objasni, svaki od njih ima na predstavi svoju tačno određenu dužnost. On sa sedam binskih radnika — dekoratera, po tačno utvrđenom planu i nacrtu vrši »promjene«, izmjenu dekora između činova i slika. Njihovo je djelo namještena seljačka soba ili kraljevski salon, koji ćemo ugledati kad se vratimo sa pauze. Sve se to mora izvršiti brzo i u tišini, a solidno podupreti i zavezati, jer šta bi bilo da se teški »mermerni« stub počne za vrijeme predstave ljuljati! To su dužnosti ovih osam ljudi za vrijeme predstave, a preko dana, dok glumci vrše probe djela, oni istovremeno pripremaju novi dekor za isti komad. Proces izrade kulisa započinje u sobi scenografa kome je povjerena inscenacija za pojedini komad. Scenograf Stevan Jenovac, tehnički šef Krešo Radman su stubovi oko kojih se okupljaju svi »nevidljivi«. Za scenografovom stolom niču nacrti po kojima će se raditi kulise, kostimi, frizure. Tehnički šef vrši raspodjelu cijeloga posla, rukovodi njegovim tehničkim izvođenjem, dok scenograf nadgleda umjetničku stranu posla. Nacrti kostura kulisa prvo silaze u podrum pozorišta, gdje rade tri pozorišna stolara Nuhanović i dva pomoćnika. Ove »nevidljive« vidjeli smo sljedećeg dana kako upravo izrađuju dekor za sljedeću premijeru. Pod njihovim rukama stvaraju se okviri za buduće »zidove«. Tek sada oni prelaze u ruke onih osam ljudi koje smo sreli na sceni za vrijeme promjene dekora. Na te okvire »spanuju« oni platno ili jutu, izrađuju dekoracije. Iz njihovih ruku dekor prelazi u veliku prostoriju na drugom spratu pozorišta, gdje smo upoznali naša dva pozorišna slikara — izvođača. Njihovo su djelo svi slikarski radovi koje vidimo, od jednostavnog farbanja kulisa do najkomplikiranijih izvedbi dekora, koje izrađuju po nacrtu scenografa i pod njegovim nadzorom. U ovoj prostoriji stvara se pozadina sa seoskim kućicama, plavom nebo ili zeleni proplanak.

No vratimo se našim užurbanim poznanicima na pozornici. Dok de-

korateri Belošević i Beleća pribijaju posljednje »sprajcove«, dva mladića žurno odlaze u malu prostoriju kraj pozornice. »To je rekvizitarnica«, objašnjava nam šef bine. Pravi mali magacin najrazličitijih predmeta. Od šibica i petrolejske lampe do lepeze za kineskinje i dugačkog čibuka. Posude raznog doba i primjene, novine i štapovi, jastučići i pepeljare. Dužnost rekvizitera je da za svaku predstavu pripremi i postavi na scenu sve što je potrebno za uređaj unutar kulisa, ono što će nam dočarati osjećaj da se radnja stvarno događa u jednoj sobi, salonu, kancelariji. On priprema pismo koje će glumac upravo u tom činu »dobiti«, on stavlja u ladicu pisaceg stola revolver kojim će se u finalu tragedije dogoditi »ubistvo«.

U garderobama glumaca, za vrijeme pauze isto takva živost. »Nevidljivi« garderoberi Marica Ančić

U krojačkoj radionici Pozorišta za vrijeme rada

i Adem Jahić imaju pune ruke posla. Mnogi glumci imaju promjenu kostima. Svakom treba dati tačno ono što mora za taj čin obući, a što oni već puno prije predstave pripreme, ispeglaju, pregledaju je li sve u redu, jer njihova je dužnost da garderoba glumca bude onakva kakva je za taj komad pripremljena. Frizeri su u isto takvom poslu. Popravljaju se i začesljavaju perike, lijepe brkovi i brade. Njih i naše garderobere, susreli smo i sutradan u frizerskoj i krojačkoj radionici. Dva majstora frizera-vasuljara Jova Orobović i Mielka Nuhanović, sa dva naučnika upravo su »knjipali« jednu bijelu vlasulju za »dvorskoga maršala« i kratku bradicu za »ministra«. U ovoj maloj radionici stvaraju oni čelave i kosmate ljude, sjede ili crvenokose, bradate i brkate, svih doba i moda, češljaju frizure od napudranih vlasulja do »bubikopfa«. Ta ista mala čuda metamorfoze ljudi na sceni čine i »nevidljivi« ljudi iz krojačnice, koje smo zatekli nagnute nad crtežima kostima i za šivaćim mašinama. Svaki detalj u odijelu vremena, u kome se radnja komada događa, treba pažljivo proučiti, a uz to sašiti tako da se glumac u njemu osjeća dobro, da ga ne spustava u pokretina i ometa u igri. Divimo se ljepoti kostima na sceni, a vrlo se rijetko sjetimo ovih »nevidljivih« iz krojačnice, koji često pred premijere komada sa velikim brojem lica, presjede nad svojim krojačkim stolovima i za šivaćim mašinama i po nekoliko noći da bi sve na vrijeme bilo gotovo i »baš onako, kako je to bilo« kako su nam kazali. Ali zato su oni jedni od »nevidljivih« koji iza scene najviše uživaju i saosjećaju za uspjehom predstave. Barem smo takav utisak stekli razgovarajući sa četvoricom ljudi iz krojačnice, Marijom Pajić, Sadom Demirovićem, Jevrom Marković i Kerimom Mostarcem.

Dok je zvono pozivalo publiku natrag u gledalište, spustili smo se uskim stepenicama u električarstvu kablu. Glavni električar Karlo Perko i njegov pomoćnik bili su na svojim mjestima. U sljedećem činu imaće puno posla. Poslije »noćne« atmosfere vrijeme će se »pokvariti« i trebaće »sjetivati« na scenaristiin znak, a pred kraj čina »svitaće« i »sunce« će početi da se diže. Svaka sitnica je predviđena, treba oštro paziti na

dati znak da se ne desi da kod glumčevih riječi na sceni: »Već sviće dan!« upravo toga časa bljesak munje raspars »nebo!« »Gasi salu«, znači scenaristiin znak zvonom. Predstava počinje i mi napuštamo ove »nevidljive« kojima imamo možda najviše da zahvalimo što sve »vidimo«.

Uvlačimo se polako u toplo gledalište na svoja mjesta. Ne sjetimo se ni toga da za tu prijatnu toplinu ima zasluga isto jedan »nevidljivi« ovoga kolektiva, koga smo u podrumu, idući u stolarsku radionicu sreli, — pozorišni ložak Ante Filipović, koji je još dok smo mi spavali bio na svome mjestu, da bi zgrada već bila topla za početak rada, čiji je rezultat evo ovo što gledamo.

Kada smo dolazili u posjetu »nevidljivima«, »vidljivim« članovi, glumci, interesovali su se za naš posjet, možda malo iznenađeni, i naviknuti da se obično i više o njima govori. No bilo im je drago, jer oni sa svojim »nevidljivim« usko žive i rade, vole ih i cijene njihov doprinos, kojega uspjeh direktno pobiru oni. Ali su nam zamjerali što smo ispuštali da posjetimo one »nevidljive« sa kojima

su oni najviše u dodiru i čiju »vidljivost« oni najviše osjećaju. (Ovo su nam rekli sa puno strahopoštovanja) To su naši reditelji i jezični stručnjaci. Nismo imali prilike da s njima razgovaramo, bili su upravo u toku probe koje se nisu mogle prekidati kao rad u radionicama. Ali nećemo propustiti da se i ovih »nevidljivih« sjetimo. Reditelja, koji stvara predstavu onakva kakva je, koji daje osnovni ton i zamisao za sve počev od riječi u ustima glumca do najsitnije rekvizite i najmanjeg svjetlosnog efekta. On možda najviše drhti nad ostvarenim djelom, raduje ga uspjeh ili boli neuspjeh. Jer u cijeloj predstavi »vidljivih« i »nevidljivih« članova, svaki ima određen djelokrug svojih dužnosti, glumac ulogu, frizer masku i perike, krojač odijelo, ali rediteljeva je briga sve, on mora sve vidjeti, sve uskladiti u jednu homogenu cjelinu. Ni jezične stručnjake nismo zaboravili, njihov je zadatak i zasluga da paze da se sa naše scene čuje čist jezik i pravilna akcentuacija, a kod komada u specijalnim narječjima da svojim savjetima pomognu našim glumcima da nam tu sredinu dočaraju.

N. Marinović

VIJESTI IZ KULTURNOG ŽIVOTA PRĀVORA

Prema izvještajima kojima raspolaže Savjet za prosvjetu i kulturu NO sreza u pršavorском srezu rade 33 kulturo-prosvjetna društva. Pri društvima postoje 22 dramske, 12 muzičkih, 16 folklornih, 19 recitativnih sekcija i 14 horova. Ova društva su u toku prošle godine dala 185 priredbi na kojima je učestvovalo oko 36.000 posjetioca. Savez kulturo-prosvjetnih društava u saglasnosti sa Savjetom za prosvjetu i kulturu, dodijelio je nagrade najboljim društvima u selima Potočani, Drugovići, Hrvahani, Ljubatovci, Prosjek, kao i kulturo-prosvjetnom društvu u Pršavoru. Društva su nagrađena novčano u visini od 10.000 dinara a društva u Prosjeku i Pršavoru sa po 5.000 dinara.

U Pršavoru su izvršene pripreme za otvaranje sreske biblioteke i čitaonice. Za otvaranje biblioteke i čitaonice utrošeno je 800.000 dinara

PRIOLOG DISKUSIJE: »ŠTA NEDOSTAJE KULTURMOM ŽIVOTU GRADA«?

ZAŠTO NE ORGANIZUJEMO LIKOVNE IZLOŽBE?

Naš socijalistički društveno-ekonomski razvitak uzdižući našeg radnog čovjeka iz ekonomske, bolje rečeno proizvodne zaostalosti, uporedo ga podiže u pogledu stvaranja kulturnog lika savremenog čovjeka. Ekonomskog napretka ne može biti bez kulturnog i obratno. To je opće poznata istina. Ali uskladiti taj napredak, voditi obje njegove strane paralelno, bez pogreške bacanja težista na jednu — a pogreška je za to, jer će ova zanemarena strana kočiti onu drugu i stvarati nam teškoće i neuspjeh — nije lagan posao. Zato kad govorimo o proizvodnji moramo misliti na kulturu, a kad govorimo o kulturi moramo misliti na proizvodnju. Materijalna dobra se stvaraju u proizvodnji. Ali ako se ta dobra opet vraćaju samoj proizvodnji direktno, proizvodnja će se širiti samo kvantitativno do jednog određenog stupnja i konačno stagnirati. Zato uzimanje jednog dijela materijalnih dobara iz proizvodnje i njihovo dodjeljivanje sredstvima za širenje kulture na najširem planu ne znači u isto vrijeme oduzimanje sredstava od proizvodnje, nego njihova upotreba u svrhu unapređenja same proizvodnje, i to samo drugom indirektnim putem. Tu proizvodnja samo dobiva, a nikako ne »snosi teret«. Tako se izgrađuje sistem u kome tekovine kulture prestaju biti monopol povlašćenih slojeva. Tekovine kulture svakim danom sve više i više postaju neophodna potreba našeg radnog čovjeka, ekvivalentna potrebi materijalnih sredstava za život. I mogućnost zadovoljavanja tih potreba se mora uračunavati kad se govori o životnom standardu čovjeka isto onako kao što god se uračunavaju masnoća, tekstil itd.

I kad sa ovog stanovišta gledamo, onda je u diskusiji o potrebama kulturnog života grada na ovom mjestu nužno i opravdano razmotriti pitanje kako stoji sa jednom velikom granom umjetnosti u našem gradu — sa likovnom umjetnošću.

Na to možemo odgovoriti da Banja Luka kao grad sa oko 40 hiljada stanovnika koji u isto vrijeme pretstavlja i kulturni centar ovog djela naše Republike nema uopšte doira sa likovnom umjetnošću. Dok se u našoj zemlji na sve strane priređuju izložbe naših i stranih likovnih umjetnika, savremenih i kroz vjekove prošlosti, dotle su naši građani u mogućnosti da samo pročitaju o njima i da vide tu i tamo u štampi po koju vrlo lošu foto-kopiju kojeg boljeg ostvarenja. Oni mogu samo da čuju da u ovoj našoj zemlji postoji neki Petar Lubarda da je to jedan od najboljih slikara, da ima vlastiti izraz u likovnom stvaranju, pa neki Feđa Milosavljević, Ismet Mujezinović, Ljubo Babić, te u svijetu Pikaso, Mane itd. itd. a da vide šta ti ljudi stvaraju, kako i koliko, da

stiču likovnu kulturu koja je nužna kao i svaka druga — naši ljudi nisu u mogućnosti. A stvar izgleda još čudnovatija, ako ne i gora, kad se zna da u samom gradu žive i rade tri likovna umjetnika Božo Nikolić, Aleksandar Bojko i Stevan Jenovac. I ako su ova tri naša sugrađanina kao likovni umjetnici dobro poznati u likovnom svijetu po svojim dosadašnjim ostvarenjima i umjetničkim dostignućima — građani našeg grada o tome vrlo malo ili skoro ništa ne znaju.

Možda bi neko postavio skeptično pitanje da li mi imamo publiku za likovne izložbe i razumijevanje likovne umjetnosti uopšte. Nemamo. I ako stvari onda ostanu da gledaju ovako kako one izgledaju danas posve je sigurno da je nećemo imati ni sutra, ni prekosutra, ni ti ćemo je ikada imati. Ni na ovom polju ne smijemo ljude posmatrati statički, kao date, gotove. Kod ljudi moramo razvijati i razviti poznavanje likovne umjetnosti, smisao, ukus i potrebu za njom. A da i ne diskutujemo o postojanju mladih latentnih talenata kojima treba dati mogućnost kretanja sa mrtve tačke i razvoja u dobrom pravcu i što je više moguće volje za stvaranje. (Sjetimo se samo gdje i kako je otkriveno dalmatinsko siromašno čobanče, a kasnije jedan od najvećih savremenih svjetskih vajara — Ivan Meštrović). Da li je u tom pogledu Pariz oduvijek i odmah bio ono što je danas? Možda će neko reći da je to vrlo loša i možda prepotentna usporedba. Ali moramo biti svjesni tog da je svaka stvar koja je danas velika i na visokom stupnju, morala nekada imati svoj početak i da je taj početak kao i svaki drugi bio vrlo težak. I dok mi tako govorimo, po izlozima u Banjoj Luci se stalno pojavljuju kojekakva škrabala sa nekim vašarskim rukotvorinama koje su više oni stari kuhinjski šareni papiri nego slike, iskoršćuju nerazvijeni ukus s jedne strane, i ljubav prema umjetničkoj slici našeg čovjeka s druge strane, zgrću za njih dobre pare i jednostavno rečeno — pljačkaju naš svijet na račun onoga s čim nemaju nikakve veze.

I kada vidimo da je to tako onda bi se morali pozabaviti s tim kako i na koji način da se nađe put kojim bi se krenulo naprijed u obogaćivanju kulturnog života našeg grada. Izgleda da bi svakako trebalo stvoriti jedno tijelo koje bi se bavilo pored ostalih i ovom aktivnošću. Nekoliko puta je u našem listu pokretano pitanje stvaranja Kluba kulturnih radnika. Čini mi se da bi ovakvo jedno tijelo bilo najpogodnija forma i za ovaj posao. Svakako, neki uski forum, krug, klub ili nazvali ga mi kako god hoćemo, mora otpočeti i rukovoditi. Ovakav klub bi to mogao. S druge bi se strane ovom tijelu morala obezbijediti i izvjesna materijalna sredstva, jer bi njegova nastojanja u prvo vrijeme zahtijevala izvjesne materijalne »žrtve«. A to su žrtve samo za površan i neznalački način gledanja. To nisu žrtve nego upravo čista ulaganja koja se vremenom stostruko isplaćuju. Gdje i kada i koja kultura na ovom našem svijetu nije tražila »žrtve«, i koje se to »žrtve« nisu stostruko isplatile. Naš, jugoslavenski istorijski put nam jasno govori kako su proizlazili oni narodi gdje te žrtve nisu činjene. (Ovo sve ističem radi toga što je kod naših ljudi shvatanje rentabilnosti i nerentabilnosti otišlo u takvu krajnost da je postalo štetno i stvara kratkovidnost za potpuno sagledavanje razvitka zajednice kao cjeline u svim komponentama njenog razvoja).

Budući da je i ovaj nabačeni problem našeg kulturnog života važan kao i svi ostali kulturni problemi, to smatram da je nužno povesti diskusiju o istom, a naročito da u toj diskusiji uzmu riječ i učešće likovni umjetnici koji rade u našem gradu.

Борко Попадјћ

R. Vojnović

ZASLUŽENO PRIZNANJE UDRUŽENJU RIBOLOVACA BANJE LUKE

Izložba ribolovnog turizma pretvorena u izložbu republičkog značaja

Među društvenim organizacijama u našem gradu. Udruženje ribolovaca nesumnjivo spada u red najagilnijih i najvrijednijih. Sudeći semo po onome šta su naši ribolovci, uz maksimum truda i skoro bez ikakvih sredstava, postigli sa izložbom, prvoj ovakve vrste održanoj poslije oslobođenja u našoj zemlji, oni zaslužuju puno priznanje. Pa, i dobili su ga. Ali, ne toliko od nas Banjalučana, kojima je ova rijetka i zanimljiva izložba prvo prikazana. Građani Banje Luke i svojom posjetom, koja je trebalo da bude daleko veća, nisu dovoljno ocijenili ni trud članova Udruženja, ni značaj i cilj izložbe.

Srećom, za izložbu su se zainteresovali članovi republičkog Saveza udruženja ribolovaca iz Sarajeva. Kakav je njihov sud o ovom primjermom djelu banjalučkih ribolovaca, najbolje govori činjenica da je uprava republičkog Saveza dala izložbi republički značaj. I ne samo to. Realno ocijenivši značaj ribolovnog turizma, koji vanredno uspješno propagira ova izložba,

republički Savez je za potstrek i omogućavanje proširenja ove izložbe, dodijelio našem Udruženju ribolovaca sumu od dva miliona dinara.

Sada, kada su dobivena novčana sredstva, banjalučki ribolovci pomišljaju i već rade na dopunjavanju izložbe prikazivanjem ribolova i ribolovnog turizma i u drugim našim republikama, Srbiji, Hrvatskoj, a možda i u drugima. Nema sumnje da će ona tada prerasti i u izložbu saveznog značaja. Treba isto tako napomenuti da su se za ovu izložbu zainteresovali i stranci, kao na primjer, Nijemci iz Zapadne Njemačke.

Kao što se vidi, nije isključena mogućnost da izložba, koju su stvorili i dalje proširuju banjalučki ribolovci, bude prikazana i u inostranstvu. Ovo je utoliko vrijednije što su sve tehničke poslove, kao što je prepariranje riba, pravljenje prirodnih ambijenta pod vodom u kojima ribe žive i ostalo, radili i rade pravi amateri.

Raspisani dopunski izbori za jednog odbornika Narodnog odbora grada

U izbornoj jedinici broj 22 ostalo je nepopunjeno mjesto jednog odbornika Gradskog vijeća.

Stoga je Izvršni odbor Narodnog odbora grada na jednoj od svojih posljednjih održanih sjednica donio odluku o raspisivanju izbora na kojima će birači ove izborne jedinice izabrati novog odbornika.

Prema rješenju Izvršnog odbora Narodnog odbora grada izbori će se održati u nedjelju 14 februara ove godine.

PLENUM DRUŠTVA INŽINJERA i TEHNIČARA ŠUMSKE STRUKE BOSNE i HERCEGOVINE ODRŽAN u BANJOJ LUČI

U nedjelju i ponedjeljak u Banjoj Luci je održan plenarni sastanak Društva inženjera i tehničara šumarske struke Bosne i Hercegovine. Na plenumu se raspravljalo o problemima šumarskih škola i o uzdizanju kadrova u šumarstvu. Podvučeno je da je u Bosni i Hercegovini od oslobođenja učinjeno mnogo na uzdizanju stručnih šumarskih kadrova. Prošle godine, na primjer, šumarski odsjek Poljoprivrednog fakulteta u Sarajevu počeo je da daje prve višokvalifikovane šumare našoj Republici. Tako je i sa Srednjom šumarskom školom u Banjoj Luci, koja je našoj privredi dala nekoliko stotina šumarskih tehničara.

ČITAOCI PITAJU NEIZVJESNO ČEKANJE PRED OČNOM AMBULANTOM

Poznato je da je čekanje nešto najdosadnije. Pa ipak, tu i tamo mora i da se pričekta. Ali šta da se kaže ako se negdje čeka, a ne dočeka, ili se čeka, a ne zna se dokle ima da se čeka?

Tako je, otprilike, pred našom očnom ambulantom u Higijenskom zavodu. Niko tačno ne zna kada ona radi. Na vratima ima više cedulja sa napisima. Između ostalih i o radnom vremenu. Odrედeno vrijeme za prijem pacijenata prije podne je precrtano što znači da ne važi; ostalo je vrijeme od 3 — 4 poslije podne. A

Zašto...

— U pola deset dolazi službenica da upisuje, a ljekar dolazi u 10 — kaže jedna pacijentkinja i tvrdi da je to »sigurno« pa čeka. Ljudi se i dalje raspituju: — Kada radi ambulanta? — pitaju jednu službenicu iz susjedne kancelarije.

— Od dva do tri poslije podne... U Zavodu za socijalno osiguranje rekli su mi da očni ljekar vrši preglede u 11 sati prije podne. Sad je tek nastala zbrka. Sada tek nisam znao kada i u koje vrijeme se vrše preglede u očnoj ambulanti.

Bilo je 9 sati i u toj pravoj zbrki od obavještenja i u neizvjesnosti nije mi preostalo ništa drugo nego da odem nesvršena posla. Smatram da bi na vratima ove ambulante moralo da piše tačno kada ona radi, jer ovako mnogi ljudi gube dragocjeno vrijeme.

A. Husić, službenik

NEPRAVILAN POSTUPAK PREMA INVALIDIMA

Podnio sam molbu upravnom odboru Tvornice duvana u Banjoj Luci da bi mi kao 50% nesposobnom invalidu zamijenili radno mjesto. Doneseno je rješenje da me postavie na mjesto nekog drugog, invalida a njega na moje, iako nijednom ova izmjena ne odgovara.

Upravni odbor postavio je fizički zdrave ljude na radna mjesta na kojima bi mogli da zadovolje invalidi. Na primjer, u magacinu neprerađenog duvana, gdje se samo otvara i izdaje duvan po kilogramu, radi potpuno zdrav čovjek. Ovo mjesto bi odgovaralo invalidu, dok bi taj zdravi čovjek mogao više dati na nekom drugom radnom mjestu.

Ima i drugih sličnih slučajeva. Husinija Ibrahimbegović, na primjer, tek što je primljen, postavljen je odmah za nadzornika, koga je svakako trebalo tražiti među starijim radnicima, a novi da idu na početni posao. Neke invalide postavljaju na noćnu stražarsku službu i druge teže fizičke poslove.

Smatram da ovakvi slučajevi nisu na svome mjestu.

Nedeljko Dujdup Rudarska br. 4

DJEČJI DODATAK ZA RAKIJU

Mislim da se neću ogrječiti o Krivični zakonik zavladeći nos u intimne odnose drugih ljudi, ali sam riješio da iznesem jedan slučaj, ne toliko zbog tog i tog čovjeka, koliko zbog njegove djece. Djeca su ipak briga naše zajednice, što se najbolje vidi i po dječjem dodatku koji se u ovom obliku i visini ne daje ni u jednoj drugoj zemlji. Prepuštam čitaocima da sami ocijene moju dobronamjernost.

Jedan radnik, iz Trećeg kvarta, ima ženu i dvoje djece. Žena mu je bolesna, a djeca pohadaju školu. Kako ima neku zemlju nekog vremena bio je bez dječjeg dodatka pa je nedavno primio zaostatak od 12.000 dinara. Kada je došao kući ženi je dao 700 dinara a ostalo ponio sa sobom u gostionu. Žena mu je napomenula da ne troši jer je sam slabo odjeven, a i djeci treba nešto da se kupi. On se razliutio i otišao. Sinčić je izišao za njim i zvao ga: »Tata ostani, daj mi...« — ali nisam čuo šta je iskao. Otac se nije ni ovrtao, a uveče se vratio bez prebriene oare.

Ne znam šta bi se ovdje dalo učiniti i kako pomoći njegovoj djeci kojima zajednica dosta daje, ali otac oduzima. Možda bi društvene organizacije mogle nešto učiniti. Uostalom, iz tih pobuda sam sve ovo i iznio.

Zarko Babić, Maršala Tiha 103

IZ SUDSKE DVORANE

ŠTA NAM JE OSTAVILA STARA GODINA

Stara godina ostavila nam je u amanet da u novoj vodimo odlučniju borbu i protiv privrednog kriminala. Razumije se, da to u prvom redu važi za radne kolektive u kojima se najčešće potkradaju sitnije i krupnije grješke, a odsustvo solidne kontrole otvara širom vrata svakovrsnoj zloupotrebi i oštećenju interesa preduzeća i zajednice.

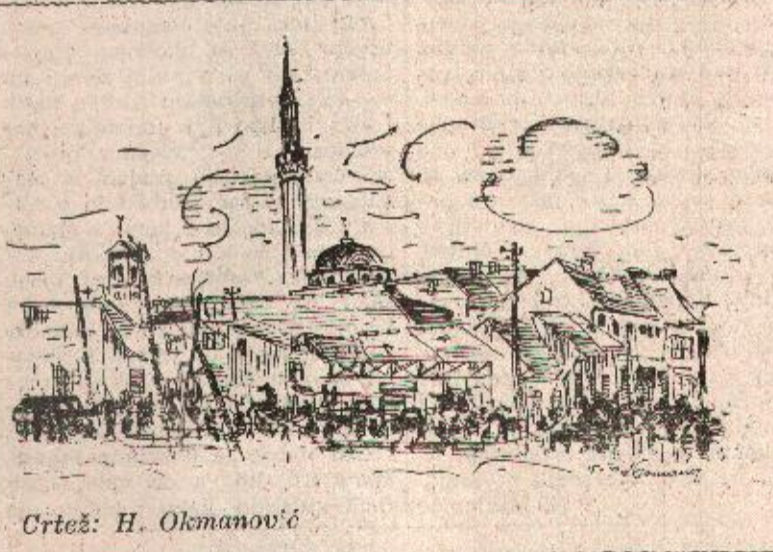
Iz stare godine navešćemo ovdje nekoliko karakterističnih slučajeva, mada i oni nisu najteži. Sudeća su okončana ovih dana, pa mislimo da će biti od interesa i za građane i za organe radničkog samoupravljanja da nešto saznaju o metodima »rada« nesavjesnih ljudi u našoj sredini.

Augustin Orešković, poslovođa prodavnice »Zadrugar«, tokom čitave prošle godine falsifikovao je blagajnička dokumenta i niklo se iz preduzeća nije našao da kontroliše njegovo poslovanje. Tek kada je pokušao da pobjegne preko granice, uslijedila je detaljna kontrola i ustanovljen manjak od 60.000 dinara, kao i pozajmica državnog novca privatnom piljaru Mustafi Dediću u iznosu od 14.000 dinara.

Kako je dolazilo do svega ovoga u hotelu, koji je poznat kao »deficitaran« i kome Narodni odbor Banje Luke odobrava zamašne svote za pokriće poslovnih gubitaka.

Kontrola, koja je htjela da pregleda portirске knjige i račune, nije takoreći, ništa dobila. Ništa joj se nije moglo staviti na vid. U hotelu se nisu vodili receptorni spiskovi, portirski dnevni, niti je

bilo tragova od dnevnih izvještaja da bi se vidjelo ko je koliko puta noćio u hotelu, koliko je naplaćeno i gdje je novac. Sve je išlo »na vjeru« glavnom portiru, navodno, zbog smanjenja radne snage. Glavni portir nije vodio evidenciju o novcu, niti ga je davao uz priznanicu. Osuđen je na 16 mjeseci zatvora i na naknadu utvrđenog manjka.

SELIMOVA BATINA NEMA DVA KRAJA...

Na kožnom odjeljenju Opšte bolnice u Banjoj Luci nije sve onako kako bi trebalo da bude. Bio sam nedavno u Opštoj bolnici u posjeti nekih bolesnih invalida, pa sam navratio i u jednu dječju sobu na kožnom odjeljenju, u kojoj se nalazilo 15 do 20-oro djece. Djeca su mi pričala da imaju nekog bolničara, po imenu Selima, koji ih tuče, i to tako da krv curi. To je slučaj dječaka Asima Dobrića.

— Čime te je tukao? — upitao sam malog Asima.

— Gumom... veli on... kao

onaaj slauh što vuče rakiju... Još je jednog tukao i natjerao ga u banju, gdje je morao i da prenoći.

Pitao sam Dobrića zašto se to desilo, a on mi je odgovorio: — »Zato: što mu nisam hlio da nosim hranu za krmke«

Sad se pitamo, da li ova Selimova batina ima i drugi kraj?...

DEZURNE APOTEKE

Petak, 29 januara (Vese Masleše 1)	broj 3
Subota, 30 januara (Vese Masleše 18)	broj 4
Nedelja, 31 januara (Šoše Mažara 1)	broj 1
Ponedjeljak, 1 februara (M. Bursać 1)	broj 2
Utorak, 2 februara (Vese Masleše 1)	broj 3
Srijeda, 3 februara (Vese Masleše 18)	broj 4
Četvrtak, 4 februara (Šoše Mažara 1)	broj 1

NAJVAŽNIJI TELEFONI

Stanica za hitnu pomoć	391
Vatrogasna služba	03 i 555
Bolnica	289 i 290
Žel. stanica - Grad	229
Žel. stanica - Predgrađe	221
Dežurni milicioner NOG	453
Putnik	224

Evo, kako je, po njegovim riječima, došlo do ovoga stanja: »...Ja sam znao za praksu i običaj preduzeća »Zadrugar« da, kad se prodavačima »sraunjavaju stanje pozovu ih da sami čitaju iznose iz priznanica. Tako sam ja neke svoje priznanice falsifikovao na veće iznose, čitao ih i razduživao se. Da su kontrolisali po knjizi blagajne, morali bi da nadu manjak. Oni to nisu činili, pa ništa nisu našli...«

Orešković je kažnjen sa dvije godine i šest mjeseci zatvora.

Fikret Taslića, bivši glavni portir hotela »Palas«, čovjek, koji je od novembra 1952 godine do juna 1953 godine samovoljno raspolažao novcem dobivenim od prolaznika koji su se koristili hotelskom uslugom, novcem od prodatih cigareta, pozajmljivao ga prijateljima i slično. On je oštetiio »Palas«, za preko 50.000 dinara. Pred kraj tog poslovanja uprava preduzeća ga još nagrađuje pismenom pohvalom »za savjestan rad i uspješno poslovanje«.

Спорти

Razgovor sa trenerom Borca Glazerom

Naš sportski saradnik posjetio je trenera Borca druga Glazera koji mu je odgovorio na neka pitanja u vezi priprema Borca za predstojeće proljetno prvenstvo.

Obavješteni smo putem sportske štampe da ćete napustiti SD Borac i preuzeti treniranje Kvarnera na Rijeci? Da li ovo odgovara istini?

— Nemam namjeru da napustim Banju Luku, te prema tome i ova vijest ne odgovara istini — rekao je trener Glazer. Pored toga mogu reći da mi se, kako meni tako i mojoj porodici, mnogo dopada sam grad, a posebno sredina u kojoj sada živim i radim.

Da li raspolazete sa dovoljnim brojem igrača, koji bi po Vašem mišljenju mogli u nastupajućoj sezoni postići bolji plasman Borca na tabeli?

— Prilikom mog dolaska u Banju Luku saopšteno mi je da Borac raspolaze sa oko 30 mladih talentovanih fudbalera, uz već postojeći I tim. Međutim, ostao sam zapanjen kada sam video da od svega toga nema ništa. Da bi bilo još gore i I tim nije imao više od 11 — 13 igrača sa kojima se u cjelosti nije moglo računati. I pak, pored svega toga, najveća poteškoća bila je odbrana, a posebno pitanje vratara. Treba napomenuti, da se i ovakav tim kakav smo imali u početku jesenjeg dijela, i po kolektivnoj vrijednosti i vrijednosti pojedinca, mogao plasirati mnogo bolje, da je bilo više discipline, razumijevanja i zalaganja kod samih igrača. Ovdje sam napomenuo disciplinu, jer sam od prvog dana moga dolaska, zahtijevao da se uvede klubska disciplina. Danas mogu reći da je ona na visini, što se može zahvaliti svesrdnom zalaganju stare i nove Uprave.

Uočivši, odmah po mom dolasku, situaciju u pogledu igrača, predložio sam Upravi kluba, da se u što kraćem roku i što više, prikupi mladih igrača, kako iz Banje Luke, tako i iz unutrašnjosti. Na ovo sam mislio naročito, radi što većeg izbora, kao i njihove pripreme, da bismo mogli nadoknaditi u proljetnom dijelu ono, što se u jesenjem izgubilo. U ovom pogledu smo u mnogome uspješni. Počeli smo sa redovnim treningom svih igrača u Domu »Partizana«, a ovih dana će biti osposobljeno igralište, na kome ćemo početi sa opštim pripremanjima.

Da li biste nam htjeli reći, koje su osnovne poteškoće sa kojima se susrećete u Vašem radu i kako bi se po Vašem mišljenju one mogle najlakše otkloniti?

— Odmah po mom dolasku u Banju Luku imao sam namjeru, da pored postojećeg tima, oformim juniorski i pionirski tim. Računao sam da za 2 — 3 godine dobijemo već izbor mladih igrača, sa kojima bi se popunjavao I tim. Ovakva se zamisao nije mogla odmah ostvariti, jer se klub nalazio u vrlo teškoj finansijskoj situaciji. Ovo se naročito odražavalo na pomanjkanju rekvizita, kao i prikladne klubane za smještaj istih. Naime, postojeća klubana je u vrlo lošem stanju, tako da ne odgovara svojoj svrsi. Danas je, međutim, situacija u pogledu navedenih poteškoća, mnogo bolja, zahvaljujući nesebičnom zalaganju stare i nove Uprave, koja je naišla na veliko razumijevanje kod narodnih vlasti, kao i kod izvjesnih preduzeća. Ovo je uslovlilo normalan i intenzivan rad, kako meni kao treneru, tako i stručnoj komisiji, a razumije se i samoj Upravi.

Pošto do početka proljetnog dijela prvenstva ima puna dva mjeseca, interesuje nas hoće li Borac u tom periodu imati nekih prijateljskih susreta sa jačim protivnicima?

— Svakako da jači prijateljski susreti zauzimaju vidnog mjesta

u okviru priprema, koje smo preduzeli za nastupajuću sezonu. Oni će nam omogućiti da pravilnije pristupimo izboru igrača za I tim, a ujedno i da postavimo izvjestan sistem igre, koji će nam poslužiti za uigravanje tima kao cjeline. Pripremajući ove susrete

Održava se srednjoškolsko prvenstvo u stonom tenisu

Kao ni jedne dosada, u ovoj godini po prvi put držali su srednjoškolsko prvenstvo u stonom tenisu.

Prije nekoliko dana u renoviranoj fiskulturnoj sali Industrijske škole — susretom Gimnazija — Niža trgovačka škola, otpočelo je srednjoškolsko prvenstvo u stonom tenisu za školsku godinu 1953/54. U ovom natjecanju učestvuju ekipe: Gimnazije, Srednje tehničke, Poljoprivredne, Učiteljske, Industrijske, Šumarske, Srednje ekonomske, Niže trgovačke, Veterinarske i Medicinske škole. Prvenstvo je ekipno, a odigrava se po jednostrukom bod sistemu. Znači da će odigrati 45 stono teniskih utakmica. Za organizaciju ovako velikog broja utakmica, treba uložiti mnogo truda — kojeg će organizator uložiti, sudeći po dosada uloženom trudu, na kome organizatoru nastavniku fiskulture Vladi Ercegu, treba dati priznanje.

Pored susreta Gimnazija — Niža trgovačka koji se završio pobjedom Gimnazije od 23:6 odigrani su još susreti: Industrijska škola — Medicinska 25:4, Medicinska — Niža trgovačka 23:8, Industrijska — Ekonomska 25:4, Industrijska — Srednja tehnička 25:4 i Gimnazija — Tehnička škola 24:5. Takmičenje je prekinuto zbog zimskog školskog raspusta.

O nekom naročito dobrom kvalitetu stonog tenisa ne bi se moglo govoriti. Ali obzirom na masovnost, ovo takmičenje bez sumnje zaslužuje pažnju. U ovom takmičenju neujednačenih ekipa, otkažu ekipe države Industrijske škole i Gimnazije, koje će tek u međusobnom susretu riješiti pitanje

želimo da zadovoljimo i našu sportsku publiku, koja sa nestrpljenjem i radoznalošću očekuje naš nastup u proljetnoj sezoni.

Na kraju bi htio da kažem, da je pred nama vrijeme, iako prilično kratko, kad će se efekat našeg rada uskoro vidjeti. Osnovni cilj Uprave kluba, kao i moj lično dati našem gradu mjesto u futbolu, koje mu i pripada — završio je svoj razgovor Glazer.

prvaka ovogodišnjeg srednjoškolskog ekipnog prvenstva u stonom tenisu. Ove ekipe u svojim redovima imaju i najbolje pojedince prvenstva od kojih treba istaći Batasa (Gimnazija) i Jekića i Ružića (Industrijska škola).

Dok su kandidati za prva dva mjesta poznati, ekipa koja će zauzeti treće mjesto je nepoznata i nju je teško predvidjeti. U svakom slučaju ekipa koja pretendira na treće mjesto treba da izdrži teške borbe sa izjednačenim ekipama, koje gotovo sve od reda mogu računati na treće mjesto. Možda će omjer setova odlučiti plasman? To sve pobuđuje interesovanje kod školske omladine i čini prvenstvo interesantnim.

Dosada održani dio takmičenja pokazuje, da se uz malo više truda moguće dobro organizovati jedno prvenstvo, za čiju organizaciju bi najčešće iznašli odgovor »nemoguće ga je održati, jer trebaju velika materijalna sredstva«. Srednjoškolsko prvenstvo u stonom tenisu govori baš suprotno.

Zaključujemo da bi trebalo — a moguće je, organizovati prvenstvo grada (pojedinačno) u stonom tenisu. Ovo prvenstvo bi pokazalo kvalitet stonog tenisa u našem gradu, a istovremeno bi nam izbacilo najbolje pojedince.

Organizaciji gradskog prvenstva trebalo bi što prije pristupiti i održati ga. Prvenstva bi trebalo držati svake godine u ove zimske mjesece.

To je i jedini put — uz susret sa jačim ekipama, ka podizanju kvaliteta stonog tenisa u našem gradu. A. R.

Godišnja skupština SD Naprijed Za slab rad društva kriv je Upravni odbor

U nedjelju 24. ov. mj. održana je godišnja skupština, omladinskog sportskog društva Naprijed. Ovo društvo osnovano je prije godinu dana sa ciljem da omladini V kvarta omogući raznovrstan i intenzivan sportski život.

Međutim, kako se to vidjelo iz referata, društvo nije ispunilo nade i očekivanja brojnih simpatizera sporta. Radilo se malo, nesistematski i neorganizovano.

Društvo nosi naziv sportsko, ali dosada je jedino radila fudbalska sekcija. Za ovako slab rad najveću krivicu snosi Upravni odbor. Interes omladine je stalno opadao zbog neaktivnosti i jednostranog gledanja na sport rukovodilaca društva. Zato nije slučajno da je skupštini prisustvovao sasvim mali broj članova i simpatizera.

Referat o radu društva u protekloj godini podnio je predsjednik društva usmeno. Konstatovano je da evidencija finansijskog poslovanja nije uopšte vođena. Blagajnik nije prisustvovao skupštini. Diskusija je otvorena, a predloženo je da se u budućnosti vođeno. Blagajnik nije prisustvovao skupštini. Diskusija je otvorena, a predloženo je da se u budućnosti vođeno.

Svi diskutanti oštro su osudili neaktivnost i aljkavost članova upravnog odbora, upozoravajući članove društva da u novo rukovodstvo izaberu drugove koji će

predano i sa voljom raditi. Predsjednik društva je u diskusiji bio samokritičan i iznio je niz nepravilnosti. On je, na primjer, otvoreno izrazio sumnju u ispravnost poslovanja ranijeg sekretara društva. On je društveni novac trošilo prema svom nahođenju, a izdatke je pravdao samo usmenim izvještajima.

U novi upravni odbor izabrani su dosadašnji predsjednik društva Ibrahimbegović, Švraka, Midžić, Mrakić, Todorovac, Misirić, Sašivarević, Dervišić i Marković.

H. Husedžinović

Tim Slobode iz Bosanskog Novog

ШАХ

ПОДРУЖНИЦЕ СЕ ТАКМИЧЕ

У недељу, 31. јануара одиграће се шаховски турнир у сали грађевинског предузећа „Павло Радан“. На турниру ће наступити подружнице Занатских радника број 1 и подружница ППТ.

Са овог такмичења побједничка екипа ће наступити у даљем такмичењу са осталим подружницама.

Екипа Занатских радника број 1 наступила је у слиједехем саставу: Шувалић, Диздаревић, Мајерац, Шеранић, Вајрамовић, Шпољарић, Ресановић и Харбаш.

Активност Шах секције ППТ

Поред Шах клубова „Микрон“ и „Железничар“ у Банjoj Luci већ је више од три године постоји Шах секција ППТ чији резултати говоре о врло плодној активности.

На иницијативу неких чланова синдикалне подружнице, још 1950 године ова секција је регистрована као Шаховска секција при установи ППТ. Непосредно иза тога организован је и одигран турнир на коме су неки играчи освојили категорије. Прва осморка ушла је у екипу секције која је наступала на мечевима. Ова екипа је повремено одлазила у Котор Варош, Бос. Градишку или се састављала у Банjoj Luci где је организовала меचेve који су били предвиђени планом такмичења Шаховског савеза БиХ. Одржавани су и пријатељски susreti са другим ekipama. Остали чланови Шах секције као и други љубитељи Шаха у овом колективу, често су се састајали и са интересовањем пратили ток игре.

У прошлој години најбољи Шахиста наше екипе пласирао се на полуфиналном турниру у Сарајеву (memorialni турнир Јоце Милетића службеника ППТ) за финални турнир који је одржан на Бледу.

У ове године започео је Шах турнир са 20 играча који ће одредити првача за полуфинале меморијалног турнира. Осим овог турнира Шах секција је прихватила позив синдикалне подружнице GGP „Павло Радан“ и одиграла мећ на осам плоча. Резултат мећа је 4,5:3,5 за госте.

M. Milić

Бројке говоре о јесенјем првенству Републичке лиге

НАЈПОСЈЕЧЕНИЈЕ МЈЕСТО БИЛА ЈЕ ЗЕНИЦА

Првенство Републичке лиге добило је свој посебан карактер у борби за бодове. И баš у борби за бодове појавили су се разни инциденти и неспортски испад, који су нанјели и окрнјили углед неких наших sportskih друштава. Често се пораз неје поднио sportski, а понекад је борба за бодове прелазила дозволјену границу (12 је морало напустити терен).

Опomenут је тридесет и један играч и већи број играча из гornјег дијела тabelle: Јединство 7, Текстиlac 5, Младост 5, Зеница, Слобода и Добој по 3 и тако даље.

Највише susreta је водео банјалучки судија Раћко Крагуљ, а затим долазе Ладаревић (Banja Luka), Чећура, Кадич, Милјановић (Sарајево) и др.

ДА ЛИ ПОМОЖЕТЕ ВОКРАЈИНУ?

Питања:

1. У коме су старом граду западне Босне олићене све фазе босанског ратног градитељства?

2. Знате ли прошлост Бићаца и његов постанак?

Одговори:

Grad (tvrđava) Ostrožac između Bihaća i Cazina koji je gradom u XIII vijeku, jedan je od najvećih i u građevinskom pogledu najinteresantniji istorijski spomenik ove vrste u Bosni. U njemu su — po Truhelki, olićene sve faze bosanskog ratnog graditeљstva. Između 1395 i 1438, poslije prve provalе turskih četa grad Ostrožac je znatno proširen. Oko 1576 godine Ostrožac je odolijevao Turcima, iako su već u to vrijeme u njihove ruke pali gradovi Krupa (1565) i Cazin (1576). Godine 1577 osvojio ga je Ferhad-paša, ali su ga već slijedeće, 1578 godine Turci izgubili, a samo godinu dana kasnije ponovo zauzeli. Te godine izvršili su Turci na gradu znatnije popravke, učinivši ga sandžakom za krajeve oko Une. 31. maja 1693 pod Ostrožcem bili su potučeni braća Hranilović.

Prije rata grad je bio vlasništvo grofa Bergsa koji ga je 1901 godine preuredio, sagrađivši na njegovim razvalinama zamak koji i danas postoji.

*

Za Bihać se misli da ga je sagradio i zidom opasao ugarski kralj Bela godine 1250, da bi se sklonio od najезде Tatara u ove krajeve. Jedna legenda kaže da su ga sagradile dvije sestre, kćeri nekog istaknutog velikaša. Po toj legendi koja i danas živi u narodu — Bička je sagradila Bihać, a Soka Sokolac, oko 1020 godine. Godine 1345 u njemu je stanovao kralj Ljudevit, a 1540 godine Bihać je bio pripojen nadvojvodini Kranjskoj. Do 19. juna 1592 Bihać je junački odolijevao turskoj najezdi. Pošto je Bihać u tursko vrijeme postao sjelo bosanskog sandžaka, oko njega odigravale su se krvave bitke.

Prošlost Bihaća je u svakom pogledu burna. Mnogi istorijski događaji usko su vezani za njegovo ime.

Kvalitet suđenja je prosječan — uglavnom zadovoljavajući.

Samo dvije žalbe (za jednu utakmicu). Prvo je najavilo žalbu travničko Bratstvo u susretu sa Slobodom iz Novog, a zatim je Sloboda uložila žalbu u ponovnom susretu sa Bratstvom. Kako vidimo, jedna pohvalna strana je to da klubovi u svim susretima rješavaju pobjedu na zelenom polju a izuzetno za »zelenim stolom«.

Za utakmice Републичке лиге vladao је велики интерес. Računa se da је na svim utakmicama prisustvovalo preko 50.000 gledalaca.

Što se tiče prihoda sa utakmica bilo је oko 1.500.000 dinara.

Imao sam prilike da vidim igru svih članova лиге (izuzev Bosne) i sudeći po njihovoj игри i njihovim okolnostima pokušaću dati svoj sud o vrhu тabelle a i o onima koji su kandidati za ispadanje.

Smatram da će се i dalje voditi borba za prvo mjesto između Bosne i Zenice. Teško da će ih tko ugroziti za ova dva mјesta. Za srednji dio тabelle, boriće se vjerovatno Rudar, Јединство i Bratstvo, dok od ostalih pet ekipa jedna će се извуći od ispadanja. Vjerovatno, to će бити она екипа која bude uspjela osvojiti бодове pored svog терена i na strani. Od ovih pet ekipa na papiru najlakše protivnike ima Tekstilac. On će sigurno osvojiti još 8 бодова i to mu osigurava opstanak u лиги. Sloboda će takode бити једна od ekipa u borbi za opstanak, dok su drugi na listi za ispadanje.

Bogdanović Bogdan

OGLAS

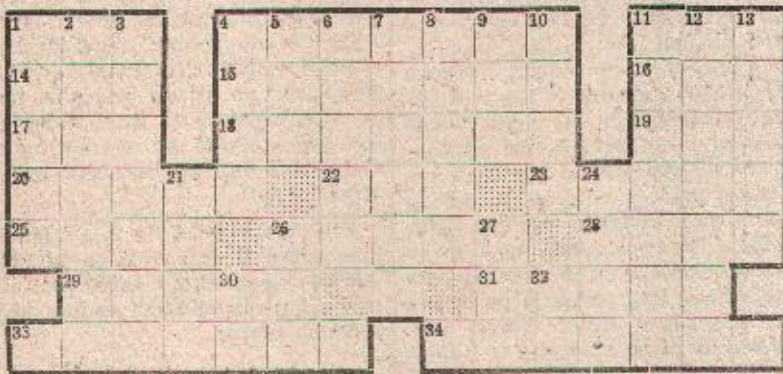
Obučarsko preduzeće „OBUČAR“ u likvidaciji Banja Luka

Ovim poziva sve potrošače, koji su dali obuću na popravak, da istu izvole podići zaključno **do 15 februara 1954 godine**, jer će se poslije ovog roka sva nepodignuta popravljena obuća prodati putem licitacije

Izdavanje popravljene obuće vršice se putem svih bivših radionica na području grada Banje Luke.

Obučarsko preduzeće „OBUČAR“ u likvidaciji Banja Luka

UKRŠTENE RIJEČI

Vodoravno: 1. Strana, ivica; 4. Prezime našeg vaterpoliste — reprezentativca (Veljko); 11. Sprat; 14. Ovamo; 15. Država u Americi; 16. Otac (slovenački); 17. Prestolnica stare Raške; 18. Grad u Turskoj; 19. Ime američkog književnika Orej-a; 20. Ličnost iz Volt Džonijevog stripa; 22. Ribarsko mjesto na Tisi u Bačkoj; 23. Planina u Egiptu; 25. Tetka; 26. Zonljiva područja; 28. Veliko gorje u Arabiji; 29. Jedna od pokrajina koje sačinjavaju Južno-afričku Uniju; 31. Vrsta biljke od koje se dobiva ulje; 33. Muški pjevački glas; 34. Poznato djelo Karla Marksa.

Uspravno: 1. Francuski fudbaler reprezentativac; 2. Ne baš savršena mašina; 3. Drugi naziv za „kalaj“; 4. Stara žena; 5. Aždaja; 6. Mjera za zlato; 7. Grad u Iranu; 8. Udarac do lica; 9. Skraćeno staroslavnsko žensko ime; (Umiya); 10. Roman Emila Zola; 11. Zator, hajbuk; 12. Pustinja u južnoameričkoj državi Čile; 13. Vlak; 21. Časovi; 24. Italijanski bacač diska; 26. Telefonski poziv; 27. Stari naziv za otok Vis; 30. Konj (tur); 32. Vrsta književnog djela.
Zija Ajdinović

DVOSOBNI STAN u Pelagićevoj ulici br. 26 mijenjam za odgovarajući stan u Beogradu.
Markulin

Čitajte „Banjalučke novine“

Program predavanja Radničkog univerziteta u mjesecu februaru

Katedra TVORNICA DUHANA
II god. Početak u 18 sati
Ponedjeljak, 1 februara
»Novija otkrića u medicini«
predavač: Dr. Cović V.

Petak, 5 februara
»Raspodjela dobiti i fond plata privrednih organizacija«
predavač: Ing. Mirković D.

Ponedjeljak, 8 februara
»Ivo Andrić«
predavač: Daja M.

Petak, 12 februara
»III Plenum Saveza komunista«
predavač: Ilić M.

Ponedjeljak, 15 februara
»Osnovna i obrtna sredstva privrednih organizacija u novom privrednom sistemu«
predavač: Grozdanić B.

Petak, 19 februara
»Pobačaj kao društveni problem«
predavač: Ilić M.

Ponedjeljak, 22 februara
»Televizija«
predavač: Janjuš Vera

Petak, 26 februara
»Skulptura kroz vijekove«
predavač: Janjuš Vera

Katedra: TVORNICA KOŽE I OBUĆE
I. god. Početak u 18 sati
Ponedjeljak, 1 februara
»Raspodjela dobiti i fond plata privrednih organizacija«
predavač: Ing. Mirković D.

Četvrtak, 4 februara
»III Plenum Saveza komunista«
predavač: Ilić M.

Ponedjeljak, 8 februara
»Osnovna i obrtna sredstva privrednih organizacija u novom privrednom sistemu«
predavač: Grozdanić B.

Četvrtak, 11 februara
»I, II i III Internacionala«
predavač: Matavulj B.

Ponedjeljak, 15 februara
»Ivo Andrić«
predavač: Daja M.

Četvrtak, 18 februara
»Pobačaj kao društveni problem«
predavač: Ilić M.

Ponedjeljak, 22 februara
»Borba zemalja Bliskog Istoka za samostalnost«
predavač: Jajčević I.

Četvrtak, 25 februara
»Otkrića u geografiji«
predavač: Radman S.

Katedra: PREDGRADJE
I. god. Početak u 15,45 s.
Ponedjeljak, 1 februara
»Akumulacija kapitala i osiromašenje radničke klase«
predavač: Jajčević I.

Petak, 5 februara
»Raspodjela dobiti i fond plata privrednih organizacija«
predavač: Ing. Mirković D.

Ponedjeljak, 8 februara
»III Plenum Saveza komunista«
predavač: Ilić M.

Petak, 12 februara
»Osnovna i obrtna sredstva privrednih organizacija u novom privrednom sistemu«
predavač: Grozdanić B.

Ponedjeljak, 15 februara
»I, II i III Internacionala«
predavač: Matavulj B.

Petak, 19 februara
»Ivo Andrić«
predavač: Daja M.

Ponedjeljak, 22 februara
»Pobačaj kao društveni problem«
predavač: Ilić M.

Petak, 26 februara
»Borba zemalja Bliskog Istoka za samostalnost«
predavač: Jajčević I.

Katedra: KRAJINA
I. god. Početak u 18,30 s.
Utorak, 2 februara
»Akumulacija kapitala i osiromašenje radničke klase«
predavač: Jajčević I.

Četvrtak, 4 februara
»Raspodjela dobiti i fond plata privrednih organizacija«
predavač: Ing. Mirković D.

Utorak, 9 februara
»III Plenum Saveza komunista«
predavač: Ilić M.

Četvrtak, 11 februara
»Osnovna i obrtna sredstva privrednih organizacija u novom privrednom sistemu«
predavač: Grozdanić B.

Utorak, 16 februara
»I, II i III Internacionala«
predavač: Matavulj B.

Četvrtak, 18 februara
»Ivo Andrić«
predavač: Daja M.

Utorak, 23 februara
»Pobačaj kao društveni problem«
predavač: Dr. Juvan

Četvrtak, 25 februara
»Borba zemalja Bliskog Istoka za samostalnost«
predavač: Jajčević I.

Katedra: LAUŠ - PETRIČEVAC
I. god. Početak u 15,30 s.
Ponedjeljakom 1 i 8 februara
»Kako nastaju ručna tijela«
predavač: Ing. Franjić V.

Četvrtkom, 4 i 11 februara
»Akumulacija kapitala i osiromašenje radničke klase«
predavač: Jajčević I.

Ponedjeljkom, 15 i 22 februara
»III Plenum Saveza komunista«
predavač: Ilić M.

Četvrtkom, 18 i 25 februara
»Vrijednost mlijeka u ishrani ljudi«
predavač: Dr. Zeljković S.

Katedra: VRBAS — PILANA
I. god. Početak u 15,30 s.
Ponedjeljak, 1 februara
»Raspodjela dobiti i fond plata privrednih preduzeća«
predavač: Morait A.

Petak, 5 februara
»III Plenum Saveza komunista«
predavač: Ilić M.

Ponedjeljak, 8 februara
»I, II i III Internacionala«
predavač: Matavulj B.

Petak, 12 februara
»Ivo Andrić«
predavač: Daja M.

Ponedjeljak, 15 februara
»Pobačaj kao društveni problem«
predavač: Ilić M.

Petak, 19 februara
»Osnovna i obrtna sredstva privrednih organizacija u novom privrednom sistemu«
predavač: Grozdanić B.

Ponedjeljak, 22 februara
»Borba zemalja Bliskog Istoka za samostalnost«
predavač: Jajčević I.

Petak, 26 februara
»Otkrića u geografiji«
predavač: Radman S.

Osim gornjeg programa uvodi se redovni filmski čas, koji će se održavati srijedom i to:

3-II u Tvornici duhana
10-II u Krajini
17-II u Predgrađu
24-II u Tvornici kože i obuće

Čak će se četvrtkom isti redovno održavati u Tvornici duhana.

Molimo sve kolektive i sindikalne podružnice da eventualno zastupaju članovima iz 1953. godine odmah uplate na naš tekući račun broj 763-T-192.

SEKRETARIAT

Udruženje rezervnih oficira za grad Banju Luku održaće svoju GODIŠNJU SKUPŠTINU

7. II 1954 godine u Domu JNA

POČETAK SKUPŠTINE U 9 SATI PRIJE PODNE

Pozivaju se svi članovi da ovoj skupštini prisustvuju

Jednog toplog ljetnjeg dana, zapravo u sam sumrak, stigao je u Banju Luku stari derviš i, ne silazeći s prašnjivog magarca, upitao dječake za prenoćište. Htio je da se dobro odmori od napornog i duga putovanja. Oni ga uputiše u neki obližnji han. Niko nije znao otkuda i kako je dospio u Banju Luku ovaj starac. Kad je kasnije ispričao da je učitelj i da bi rado ostao u ovom lijepom gradu, primishe ga i dade mu jednu školu. Bosna se u to vrijeme uveliko spremala na vojnu, koju je protiv Austrije vodio veliki vezir Kara Mustafa Čuprić. Bilo je to 1683. godine.

Nepoznat učitelj se brzo snašao u novoj sredini i sprijateljio sa ljudima. Danju je učio dake u školi, a navečer bi mu navraćali stari Banjalučani na razgovor. Tako je on oko sebe okupio četrdesetak ljudi i stvorio neku vrstu nezvanične poljoprivredne škole. Tu je držao predavanja o gajenju voća, kalemljenju plemenite loze, pčelarstvu i drugim korisnim stvarima. Nazvaše ga derviš Gajibija.

Sesnaestogodišnji rat je, međutim, mnogo bio prorodio i Banju Luku. Nije bilo kuće u gradu iz koje po koji muškarac nije otišao u rat. Zamalo, pa je u gradu ostalo i moglo se vidjeti nešto staraca, mnogo dječurlije i po koja ljenčina i pijanica. Rasturila se i Gajibijina škola. Nikome više nije

O učenom Gajibiji

Piše: AHMED KARAREGOVIĆ

Nastavak III

bilo do škole i nauka, te se Gajibija povuče u Banjalučko Polje i potpuno osami. Tamo je u zemunicama, kao pustinjač, živio izvjesno vrijeme, hranio se korijenjem od bilja i medom iz hrastovih duplji. Ovdje je nastavio da se bavi pjesništvom, pa je iz tih dana ostalo dosta njegovih pjesana. Najviše je pjevao o onome što ga je najviše boljelo — o zlotvoru Kara Mustafi Čupriću. Jedna od tih pjesama je i sljedeća:

Usred bečke široke ravnine
leže leži ko nakaze prave,
tužni znaci crne Mustafine slave.
Leti suri or'o, stotine za njime
od ljudskih tijela da haraće prime.

Orlovima i vranama udes gozbitu
dade, jer pred Bečom sibi leš ostade.
Zašto se učitelj Gajibija odao

samoći i pustinjačkom životu? Zašto je toliko mrzio velikog vezira Čuprića, šta ga je dovelo u Banju Luku i otkuda je? To onda još niko nije znao. On je u dubini svoje duše nosio veliko breme, preveliki bol, ali čvrsto sreće prije bi prepuklo nego da se nekome povjeri i oda. Otkako su nastala nemirna vremena, nikome nije bilo stalo do toga da zaronjava u tuđe nesreće, kad je i svojih bilo na pretek.

U duge samotne sate stari Gajibija bi, sjedeći pred zemunicama, razmišljao o svojoj prošlosti, sjećao se sretnih dana i rada koji je ostavio negdje daleko za sobom. On nije Banjalučanin, nego Livnjak. Otae mu je bio kapudibaša grada Livna. Tu su na imanju Ađagaća, živjeli otac Abdulah i sestra Anisa. Dječaka je otac dao

u školu, pa u prusačku medresu, a odatle je pošao u Carigrad na dalje školovanje. Zanimale su ga svakovrsne znanosti, od filozofije i pjesništva do astrologije i pčelarstva. Već 1628. godine, kada mu je javljeno za pogibiju oca i smrt majke, Abdulah je bio poznati carigradski učenjak.

Dugo vremena je bio profesor mladim turskim kadetima u Atmejdian sarajima. Oženio se i počeo sretan život. Kad je u Drinopolju, u medresi sultana Selima I, ostalo upražnjeno mjesto upravitelja, Abdulah ode tamo. U Drinopolju je proveo 20 godina, bavio se u slobodnim časovima istočnom filozofijom i pjesništvom. Napisao je i opsežan komentar u dvije sveske na Fususulhikem — poznato filozofsko djelo na istoku koje je pisao Muhjudin Arebija. Abdulah se bavio i prorokanstvom. Ona će mu kasnije donijeti veliku glavobolju i otrgnuti ga od mirnog profesorskog posla, od porodice, filozofije i svega što je volio.

Bilo je proljeće. Ono je u Drinopolju mnogo sunčanije i cvjetnije nego ovdje u Krajini. Ali, proljeće 1683. godine nije donosilo život i radost, nego žalost i pustoš. Veliki vezir Kara Mustafa Čuprić podigao je veliku vojsku na Beč. Stigao je sa svojim Anadolcima u Drinopolje i ovdje očekivao trupe iz evropskog dijela turske imperije. Po prostranom polju po-

lijegali bijeli čadori, a vojska prišleže sa svih strana. Tu se sabralo oko 350 hiljada pušaka i sabalja, mnoštvo konja, deva i slonova.

Vezir se spremao da zauzme bečarski Beč, ali ga more teške brige i slutnje kakav mu spremaju otpor, hoće li biti pomoći ako zatreba, da li će ga neprijatelji pogubiti ako pretrpi neuspjeh, itd. Paše mu predložise da pozove čuvenog drinopoljskog profesora Abdulaha, ne bi li prorokao ishod ovog velikog vojnog pohoda. Uskoro se u glavnom stanu turske vojske našao i profesor Abdulah, te oonizno pozdravio velikog vezira. Kad je čuo njegovu želju, Abdulah donese stare knjige i zapise, stade da čta i piše neke znake po pergamentu, pa potom pogleda u vezira i reče: »Poštidi me, veliki vezire, ovog prorokanstva, ja, zaista, ne bih htio da govorim.« Na to mu ovaj dade svoju vezirsku riječ da mu se ništa neće dogoditi ako bude govorio istinu.

»Pokoravam se zapovjedi velikog vezira, — reče Abdulah i otpoče svoje prorokovanje, — Nastaće veliko rasulo u vojsci i narodu, mnoge će se pokrajine otrgnuti, a narod će početi da prelazi iz vjere u vjeru. Mnogi će gradovi biti popaljeni i uništeni, a dugogodišnji rat donijet će glad, pljačke i ubistva.

(Nastaviće se)